

Velja po pošti:
za celo leto naprej K 26.—
za pol leta " " 13.—
za četrt leta " " 6-50
za en mesec " " 2-20

V upravnishvu:
za celo leto naprej K 20.—
za pol leta " " 10.—
za četrt leta " " 5.—
za en mesec " " 1-70

Za pošilj. na dom 20 h na mesec.

Posamezne štev. 10 h.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2 (vhod čez dvorišče nad tiskarno). — Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredniškega telefona št. 74.

SLOVENE

Inserati:
Enostop. pettivrsta (72 mm):
za enkrat 13 h
za dvakrat 11 "
za trikrat 9 "
za več kot trikrat 8 "
V reklamnih noticah stane enostopna garmondvrsta à 26 h. Pri večkratnem objavljenju primeren popust.

Izhaja vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Političen list za slovenski narod

Upravišstvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2. — Vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. Upravišškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 6 strani.

Četrtdetna priloga »VOZNI RED«.

Govor dr. Krekov proti predlogu Masarykovemu

v 40. seji XVIII. zasedanja poslanske zbornice 4. decembra 1907.

Visoka zbornica! Pri razpravi o znanem predlogu gospoda profesorja Masaryka hočem razpravljati stvar resno, ker se mi zdi, da je stvar zelo resna. Hvaležen sem predvsem gospodu profesorju Masaryku, ker je tako jasno povedal, kaj namerava s svojim predlogom. V zbornici je hotel povzročiti, da zavzamejo posamezne stranke in posamezni poslanci svoje stališče nasproti katoličanstvu. To vzamem na znanje, pristavljam pa, da je imela javnost, ki je razburjeno razpravljala o znanih dr. Luegerjevih besedah, popolnoma drug namen. (Pritrjevanje.) Javnost je nameravala poizkusiti v zbornico uvesti francosko politiko. (Pritrjevanje.) Liberalna javnost je iztegnila tipala, da vidi, če je mogoča v doglednem času v tej zbornici francoska politika ali ne. (Pritrjevanje.)

V teh krogih govorijo o svobodi znanosti, mislijo pa, kako bi zaslužili cerkev. (Pritrjevanje.) Govore o svobodi pouka in učenja, mislijo pa, kako bi v sponi dali religijo.

Priporitev vseučilišč.

Objasniti hočem predvsem predlog sam. Ko bi bil dr. Lueger rabil na katoliškem shodu morebiti sledeče besede: Dovoljujem si, gospoda, nadalje pripomniti, da obstoja nesorazmerje med številom profesorjev, ki pripadajo judovski narodnosti, ki so liberalni in med onimi, ki so krščanskega prepričanja in mislim, da imamo pravico, zavzeti se za to, da se jame resno razpravljati o odpravi tega nesorazmerja, potem bi se ne bilo zgodilo ničesar. Rabil je pa besede, ki so primerne njegovim naravi in ki jih lahko razumemo pri tem ljubljenski ljudstvu. Liberalna javnost se je pa polastila teh besed, in je začela na glas kričati. (Tako je!)

»Gospodje! Vem, da bi se mi lahko ugovarjalo in da bi se mi lahko reklo: Ljubi moj, besed, v katerih se očitata profesorjem »revolucija« in »izdajalstvo domovine« itd., ne moremo kar tako lahko vzeti. A če bi hoteli nadzorovati vsakega župana, vsakega poslanca in recimo tudi vsakega ministra, ako rabi izraze, kakor »farška sleparija«, »reakcija« ali »poneumnjevanje ljudstva« (Pritrjevanje) in bi vložili v vsakem takim slučaju nujni predlog, kam bi potem prišli? (Pritrjevanje in ploskanje.)

Pravijo, da je napovedal dr. Lueger s svojimi znanimi besedami zavzetje vseučilišč.

Kako je mogoče, da se pribore vseučilišča? Odločno trdim, da se vseučilišča ne dajo priboriti po politični poti in le samo s politično močjo. (Pritrjevanje.)

Vseučilišča se morajo priboriti predvsem kulturnim potom. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje.) Dobro nemško povedano se to glasi takole: Moji ljubi, krščansko misleči dijak! Kolikor vas je, študirajte pridno medicino, pravo, filologijo, zgodovino, tako, da se boste odlikovali in če pride kdaj do tega, da z dobro kvalifikacijo samo zato ne dobite učne stolice na vseučilišču, ker ste katoliškega prepričanja, potem bomo skrbeli mi za to, da vam ne bo delalo vaše prepričanje nobenih ovir. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje.) To je edino mogoče in edino pošten način, da se pribore vseučilišča. Trdim, da temu stališču ne bo ugovarjal niti dr. Sommer in tudi ne cenjeni moj predgovornik poslanec Pernerstorfer.

Nelogičnost Masarykovega predloga.

V dr. Masarykovem predlogu opažam — kako bi se izrazil — po mojem mnenju — sledeče logične napake.

Predvsem se zamenjavata znanost in profesorji.

Gospodje! Znanost je gotovo nekaj, kar ne more prospetati brez svobode. (Pritrjevanje.) Znanost mora biti popolnoma svobodna, da se razvija. Tudi profesorji, ki se z njo pečajo, morajo, v kolikor se pečajo res z znanostjo, biti svobodni. Toda profesorji imajo vsak svoje lastno politično prepričanje, vsak lastne filozofske nazore, politično pre-

pričanje in modroslovna naziranja pa se — in sicer s pravico — tičejo profesorjev kot profesorjev. Jaz sicer ne mislim, da so izjave profesorjev edini in tudi ne poglaviti vzrok odpadu od vere. To moram odkrito priznati. Nisem tega naziranja, da so vseučilišča glavni vzrok verskega odpada. Toda prosim, da se pomisli na sledeče: Ljudstvo, ki vidi prepad, ki ga loči od razumnosti in se vpraša, kako so njegovi sinovi izgubili svoje prepričanje in vero, pride kmalu do prepričanja, da je to storilo vseučilišče. Jaz bom pozneje pri neki drugi točki pojasnil, kaj se mi zdi, da je vzrok odpadu.

Svoboda poučevanja in učenja.

Pri tej priliki naj povem, da me veseli, ako bo ta debata morda povzročila, da se bodo na vseučiliščih zavedli tega, da je vprašanje takta, dotakniti se verskih vprašanj, delikatno. Drugič pa naj opomnim sledeče: V predlogu se sklicujejo na državne temeljne postavbe, visoka vlada pa, ki je pri proučevanju temeljnih postav prišla šele do § 17, § 19. istih državnih temeljnih postav pa pravzaprav dozda še noče poznati, česar ne morem posebno pohvaliti (Veselost), ta vlada izjavlja, da državne temeljne postavbe izrekajo, da sta znanost in nje poučevanje svobodna. Usodna napaka je, ta stavek smatrati kot načelo, kajti ta stavek je le neko ravnilo. Saj se v državnih temeljnih postavah ne razpravlja o življenjskih načelih države, temveč te postavbe so zgolj temeljna vodila. In če se potem vprašamo, kaj ta stavek pomeni, najdemo le eno razlago: Država se ne vtika v znanstveno delo, ne vpliva nanj in ga tudi ne ovira. Ali je to istovetno z neodgovornostjo profesorjev? Jeli sploh to vodilo resnično? Ne, ni resnično! Država šole vzdržuje, ona daje za šole postavbe in nastavlja profesorje. Zato je nepremostljivo nasprotje med načelom: »Znanost in nje pouk sta svobodna« in med državnimi šolami. To nasprotje obstoja, in če hočemo govoriti pošteno, se pojavlja tudi v vprašanju narodnih in konfesionalnih šol. In ker tu ni vse v redu, tudi teh vprašanj ni moč rešiti. To je vzrok. Ali mar vlada in država nimata nobenega vpliva na učni red, na imenovanje vseučiliških profesorjev? Ali res vsakdo lahko uči, kar hoče? Ne, tega ni! Ravno država krši največje in najprej načelo, da sta znanost in nje poučevanje svobodna. To je dejstvo in jaz bi lahko za to navedel primerov. Toda jaz hočem tu spomniti le na neki mali zgodovinski dogodek. Gospodje, Vi poznate sijajni zagovor Lasallov v njegovem znamenitem procesu, ko je v dvehurnem govoru na podlagi načela: Znanost in nje pouk sta svobodna, zagovarjal svoj stav. Veste tudi, kako se je ta obravnava končala. Ali menite, da bi se mu bilo to povsod posrečilo? Jaz komaj verjamem.

Tretjič se je tu govorilo o svobodi pouka in učenja. Svoboda pouka in učenja — iz vrstno! Toda svoboda pouka in učenja je le tedaj mogoča, ako je znanost res mednarodna in interkonfesionalna, kar tudi je po svojem bistvu, če se pa tudi, kjer se poučuje, poučuje res mednarodno in interkonfesionalno, ne glede na to ali ono narodnost ali konfesijo. V resnici pa takega znanstvenega dejstva ni, ker imamo učitelje in učenice, ki so diferencirani. Svobode pouka in učenja ni, ker dejansko biti ne more. Za tem vzorom stremimo, to je res. Lahko se nesoglasja zmanjšujejo s tem, da se ustanavljajo od države neodvisna narodna in konfesionalna vseučilišča, toda popolna svoboda pouka in učenja je le abstrakten pojem. Tu imamo opraviti z enim izmed nešteti malikov javnega življenja in jaz pravim čisto odkrito, malikovski misticizem in fanatizem sta dvojčka. Zato razumem, da n. pr. od naših slovanskih dijakov zahtevajo, da se na vseučilišču, kadar se ondi poje »Straža ob Reni«, odkrijejo, zato razumem, da jih trpijo ondi zgolj kot goste. Gospodje! To ni nobena svoboda učenja in v kolikor so tega profesorji krivi, tudi nobena svoboda pouka.

Svoboda pouka — svobodina za liberalizem.

Pridem do nadaljnje točke. Od vlade se zahtevajo jamstva in odredbe glede na to svobodo. Dobro! Ta jamstva so lahko dvojna: upravne naredbe ali zakonodajne. Ali naj se dajo potom upravnih naredb? Kaj pa hočete več kot liberalnega naučnega ministra? On je vendar tu, on je po svoji osebi tako zelo liberalen, da si je za svoj večerajšnji govor zaslužil posebno pohvalno izpričevalo »Neue Freie Presse«. Ali pa naj se to vprašanje vredi po-

tom zakonodaje? No, za to se zahvaljujemo. Parlament vendar ne more pozivljati vlade, naj vlada udelevi jamstva za gotovo zakonodajno akcijo brez parlamenta! Tu se gre, ako hočemo stvar imenovati s pravim imenom, za svobodino za svobodomiselnost. Tega pa ne moremo dovoliti. Dejali boste, kaj pa svobodine cerkev? Jaz se bom teh vprašanj, ki se tu nudijo, dotaknil čisto nakratko in s tem odgovoril na del govora gospoda poslanca Pernerstorferja. Svobodine cerkev se opažajo le v proračunu in kongruji, drugače pa cerkev v Avstriji nima nobenih svobodin. V tem oziru se sklicujem na izvajanja spoštovanega gospoda predgovornika, ki sam cerkev ne vidi rad v krempljih države. Čisto res — vprašanje nastane in je tudi že tu, ali ni škoda, ki pohaja iz sedanjega razmerja cerkve do države, za vero večja kot korist, in to vprašanje je vredno resnega dela najboljših mož. Da ne želim nikogar izmed gospodov, ki so me izvolili za generalnega govornika in nikomur ne vsiljujem svojega mnenja, izjavim, da je moje osebno prepričanje to, da je že skrajni čas, da jamejo verni katoličani čisto odkrito gledati in razmatrati vprašanje ločitve cerkve od države. (Pritrjevanje. Poslanec plemeniti Stranysky: Pri tem bi se pa marsikateremu kaplanu slaba godila!) Prosim, pustimo to. Nadalje si dovoljujem konstatirati sledeče dejstvo, ki se ga v celi debati nihče ni spomnil: znanost ni zgolj plod delovanja človeškega duha, ampak v konkretnem slučaju tudi blago.

Znanost in gmočni interesi.

Znanost se pravzaprav kot blago tudi udeležuje konkurenčnega boja in ako hočejo tu tudi katoličani tekmovali z drugimi, proti temu ničesar ni moč storiti. Stvar se razume samoposebi. Konkurenčni boj v materialnih stvareh je dandanašnji že tako razvit, da celo ultraliberalci priznavajo, da ima država dolžnost vtikati se v te stvari in sicer v prilog slabšemu. Liberalizem kot tak, ki je v vsakem oziru zanikoval vmešavanje države, je opravil. Pri narodnostnem konkurenčnem boju si načelo, da država nima pravice, koga v tem boju podpirati na škodo drugega, šele pridobiva tal. Kar se pa konfesionalnega konkurenčnega boja tiče, pravim, da mi katoličani nikoli ne moremo dopustiti, da bi pri tej konkurenci država posegla vmes nam v škodo. (Tako je!) Pripomnim še, ker hočem odgovoriti še na nekatere opombe spoštovanega prof. Masaryka, ki posebno povdarja tehnologijo, razvoj modroslovnih ved itd., da je zlasti ta panoga znanstva imela značaj blaga. Danes je od strani spoštovanega gospoda poslanca Pernerstorferja padla beseda, ki je nikoli ne bom pozabil. Dejal je: Kulture, ki je zasnovana na bedi mas, nočemo. To je čisto prav. Mi smo z razvojem tehnologije in naravoznanstva dobili milijone dimnikov. Ali smo s tem razvojem pridobili zadovoljnih ljudi? (Zelo dobro!) To je drugo vprašanje. (Klic: Kako delate vi zadovoljne ljudi?) Jaz ne pravim, kako se to naredi, pravim samo, da so iznajdbe te vrste bile nadahnjene od kapitalizma in dobičaželosti. Gospodje! V srednjem veku se naravoslovje tudi zato ni gojilo v toliki meri, ker menihovi niso vodili nobeni gmočni interesi, da bi iznajdevali stroje itd. To je tudi eden izmed vzrokov. Z zgodovinskega stališča tega nihče ne taji, tudi gospod profesor Sommer ne. Jaz vem, kaj je njegova stroka. (Poslanec dr. Sommer: Zgodovina!) Potem veste, da sta se Albert Veliki in za njim sveti Tomaž prav posebno bavila z naravoznanstvenimi vprašanji in da sta marljivo proučevala fiziološka vprašanja. Vendarle pa so se storili tedaj le prvi koraki in se te vede zato niso razvile, ker ni bilo gmočnega interesa. (Klic: Kaj je za Galilejem?) Kaj hočete za Galilejem? Galilei je storil to neumnost, da je svojo znanstveno podmeno hotel dokazati iz svetega pisma, kongregacija pa je storila to neprevidnost, da ni zadostno pojasnila znanstvenosti njegove podmene, ampak jo zavračevala z dokazi svetega pisma. Toliko, kar se Galileja tiče. (Medklici.)

Klerikalna država in papeževa država.

Za klerikalno državo s kakim kardinalom na čelu se tudi mi ne ogrevamo. (Odobranje.) Nočemo, da bi cerkev državo podjarmila. (Poslanec pl. Stranysky: Kaj pa je z obnovitvijo papeževе države?) Prosim, gospod kolega, vprašajte Lahe in italijansko vlado, jaz tega res ne vem. (Veselost.) — Poslanec pl. Stranysky: Saj to zahtevajo po vseh katoliških shodihi! No, če hočete tudi v tem oziru vsekako izvedeti tudi moje mnenje, vam bo

takoj jasno. (Klic: Dogma!) Ne, to ni nobena dogma! Z ozirom na papeževu državo sem tega naziranja: Ne smatram za takto, če se vmešavamo v vprašanja, ki se tičejo delovanja papeža kot takega. On mora sam najbolje vedeti, kakšne svobode mu je treba, jaz tega ne morem vedeti. In če papež, kar se njegove svobode tiče, izjavi, da ne more drugače upravljati svojega posla, kot z lastno državo, potem se temu moram ukloniti, kajti on zase sam najbolje vé. Mislim, da je to stališče, ki se z njim tudi drugi lahko strinjajo. (Veselost.) Če pa naj odgovorjam na vsako vprašanje, potem do polnoči ne pridemo domov. (Veselost.)

Vera in kultura.

Napredek je zapovrsten in mora tudi zapovrsten biti. To načelo je spoštovani gospod doktor in profesor Masaryk v svojem proračunskem govoru poleti čisto pravilno povdarjal. Toda duševna kontinuiteta, zapovrstnost ved — prosim, da naj se nihče ne užali — je izginila vsled duševnega preobrata in reformacije v XVI. stoletju. Zato imamo tu začetek novega modroslovja in napredek, ki ni zapovrsten. Priznavam: ako boste duševni napredek zasledovali zapovrstno, boste bolj počasi napredovali, kakor pa če puščate raziskovanje popolno svobodo. Jaz pa vprašam le to, kaj je večjega pomena za družbo. Sicer pa mislim, da se ta vprašanja na tem mestu ne dajo dobro rešiti. Pogodbo z Ogrsko je pač lahko rešiti nujnim potom, pogodbeni vprašanja med državo in cerkvijo, med svobodomiselnostjo in vero pa se v debati, tudi če bi tri dni trajala, ne dajo dovršiti. (Veselost in odobravanje.) Zdej pa preidem k dokazovanju, s katerim se utemeljuje predlog Masarykov. To dokazovanje ima sledeče trditve: Med moderno kulturo in bogoznanjskim krščanskokatoliškim svetovnim naziranjem je boj. Potem pravijo, da se država, ker in kadar obstoji to nasprotje, ne sme zavzeti za cerkveni nauk, ampak se mora postaviti na stran znanostim. To dokazovanje je samonasebi logično, toda jaz moram na to sledeče opomniti. Tu se ni prav nič dokazalo ali pokazalo, kaj je pod kulturo treba razumeti. Jaz trdim, da sta kultura in vera, kultura in bogoznanjsko svetovno naziranje ter katoliško prepričanje dve inkomensurabilni, neprimerljivi količini. Kultura je nekaj labilnega, spreminjajočega se, teolška vera pa nekaj popolnoma stalnega. To se ne dá eno z drugim meriti. Zakaj ne? Saj vemo — in jaz mislim, da v tako odlični družbi enega profesorja filozofije in drugih profesorjev lahko opozorim na to, kako se je znanje lice kulture, v kolikor je stopila kultura v odnos najvišjih vprašanj, izpreminjalo. Koncem XVII. stoletja smo imeli teizem, potem sirovi materializem pisatelja knjige D'homme machine, De la Mettrie. Tu vidimo zopet lahko zasmehovanje Voltairjevo, nato pozitivizem, združen z nekim misticizmom, ki obenem odklanja vsako metafiziko. V vseh teh dobah imamo skupno s temi svetovnimi naziranjimi odgovarjajoče slovnstvo, znanstveno in beletristiško slovnstvo itd. Začetkom XIX. stoletja se pojavi romantika, češčenje des êtres grands, velikih individuov. Temu podobno imamo pozitivistiško modroslovje in odgovarjajoče mu slovnstvo. Potem se je dvignila »nova Nemčija« in podobno na Francoskem. To odgovarja zopet novi stopnji v kulturi. Imeli smo že socialistične kulture na Francoskem, socialistične pesnike in modroslovce. Če se torej vprašamo, kako izgleda lice kulture z ozirom na najvišja vprašanja, najdemo, da se to lice dan na dan izpreminja (Odobranje): zato je nemogoče med kulturo in vero ter bogoznanjskim svetovnim naziranjem najti primere.

Renesanca verske misli v XX. stoletju.

Jaz trdim ravno nasprotno od tega, kar trdi profesor Masaryk. Jaz vidim v sedanjih bojih duhov probujo smisla za religijo (Pritrjevanje) in vidim v velikem duševnem prevratu, ki je zdaj izbruhnil, da še nikoli tla za seme krščanstva niso bila tako rodovitna kot dandanašnji. (Pritrjevanje.) Lahko marsikatero stoletje preiščemo, predno najdemo tako svež in mlad razvit verske ideje, religioznega življenja. Resnično je v našem času za katoličana lepo živeti. In če na drugi strani nastopajo ljudje, ki so nasprotnega naziranja, odkrito, no, — to nič ne dé. Kje torej vidimo povzdigo verske ideje? Najprej v tem, da je propal materializem. Materializem kot modroslovni sestav je opravil, tudi v socialno-demokratskem modroslovju ga ne morejo več

rabiti. Sami veste, gospodje moji, iz znane debate med Jauresom in Marxovim zetom Lafargue, da je Jaures, ki je v zadnjem kulturnem boju igral markantno vlogo, nasprotnik materializma. Povsod govori o potrebi psihološkega podneta. In on je eden največjih mislecev v modroslovni literaturi. Drugič pa opazimo težnjo po metafiziki. Ta težnja po metafiziškem spoznanju je ravno najbolj podpirala materialistiško naravoslovje, kajti je zopet oživila teološko misel, poim o smotrnosti. Potem vidimo, da smisel za verska vprašanja ne raste samo — recimo pri kmetih — temveč tudi že med učečo se mladino. Resnično je težko mladini — mislim, da zanj teže kot za nas — v današnjem času vjevat ta boi. Med mladimi dijaki se že na gimnazijah pojavlja — ne »klerikalni« hlapčevski duh, ampak resnično versko delovanje, verski duh, religiozno življenje srca. Zelo me je razveselila beseda, ki jo je izgovoril spoštovani profesor Masaryk, ko je dejal, da je pravzaprav ideja božanstva središče vsega modroslovja. To je bil v glavnem smisel njegovih izjav. To je res. To iskanje Boga, to vprašanje po zadnjem vzroku nikoli ne bo vtihtilo. Grško klasično modroslovje se je v silnih bojih v Aristotelu povzpelo do pojma osebnega Boga in jaz trdim, da mora vsak, ki proučuje zgodovino modroslovja, priznati, da je razmerje nasproti pojmu o Bogu pravzaprav osrednja točka modroslovja in da razmerje do ideje božanstva označuje kulturno stopnjo posameznih dob. (Pritrjevanje.)

Osební Bog.

Tu nastaneta dve poti. Na eni strani se namreč izkuša priti do tega, da se pojem o osebnem Bogu definitivno odpravi. Gospodje moji, do tega ne bo prišlo nikoli. Danes so dokazi proti Bogu, ki jih znanstvo doprinaša, isti kot vedno, danes je ugovore ravno tako lahko rešiti, kakor za časa takozvane jonske šole. To je dejal sam Darwin, v knjigi »Life of Charles Darwin«, ki jo je izdal njegov sin, to lahko dobesedno berete. On pravi: Da — ničesar se proti temu ne more storiti. Težko, priznavati osebnega Boga, danes niso večje kot so bile svojčas — in Darwin je bil velik mož. On je celo stvar res opazoval z visokega stališča. Mi pa hočemo z ozirom na znanost priti do tega, da se pripoznavajo znanstveni temelji vere, to je, da se pripoznavanje osebnega Boga in zmožnost samoodločitve človekove. Seveda to temelji na predpostavah, da ima človeški duh zmožnost objektivnega spoznanja, in dalje, da se mora pripoznati na eni strani bivanje spoznavajočega subjekta, na drugi pa spoznanega sveta. Jaz trdim, da se ti znanstveni temelji religije od večine priznavajo in da skeptiki ter agnostiki, ki so ta izraz povzeli od Darwinovega prijatelja, velikega Huxleya, ki ga je prvi skoval, tvorijo le izjemo. Gospodje — problem se ne glasi tako-le: Ali je znanstvo ovrglo vero, temveč: Kje so vzroki skepticizma, kje tiči vzrok, da se zanikujejo metafiziški temelji našega spoznanja, kaj je temu krivo, da se ne pripoznavajo naravne predpostavke vere, ki seveda brez metafizike visijo čisto v zraku. (Odobravanje.)

Syllabus. — Induktivna metoda znanosti.

Po tej splošni označitvi svojega stališča hočem čisto nakratko povdariti nekaj, kar bo po mojih mislih marsikaj pojasnilo in razjasnilo. Najprej se ne sme pozabiti, da je religija socialna. Krščanska vera ni nekaj abstraktnega, ampak je vtelesena v družbi, v nekem organizmu. Vsak organizem pa ima svoj syllabus, vsak organizem ima svoj indeks, svojo avtoriteto, vsak organizem vsebuje neke vrste nezmotljivost, kajti noben organizem ne more živeti dalje, ako se ne zabrani tujim telesom vstop v organizirano snov. To je odgovor na vse, kar se je govorilo o syllabu in indeksu. Jaz pa grem še dalje. Posamezne točke syllaba itd. v prvi vrsti obsojajo tiste, ki v veri zanikujejo nadnaturnost. S tistim, ki to zanikuje, ni mogoč noben sporazum. Samoposebi je umevno, da kdor nadnaturnost taji, ne more biti katoličan. Drugi moment, na katerega je pri takih objavah treba paziti, je sledeči: Cerkev za vernega katoličana ni samo učiteljica, ampak tudi vzgojiteljica, vzgojitelj pa včasih svojemu gojencu prepoveduje tudi kaj takega, kar samonasebi ni zmotno, kar pa utegne gojencu vsled njegove posebne naravi, starosti in okoliščin postati kvarno. Dopustite mi, da odkrito govorim. Čisto jasno je, da je kritika tega vzgojnega delovanja z dogmatskega stališča mogoča in dopustna. Drugo vprašanje pa je, če je taktična, če jo je moč na katerikoli način izvesti. Z ozirom na temeljna vprašanja katoliške religije seveda nobeno sporazumljenje ni mogoče.

Nadalje trdim, da se je pri dokazovanju še na nekaj pozabilo. O moderni znanosti pravijo, da je induktivna. Čisto prav; induktivna je, kajti sloni na izkustvu. Mi moramo Baconu Verulamskemu biti hvaležni za njegov »Organon scientiae«, ker je dal empirijski metodi pristo pot in s tem takorekoč ustvaril nov svet. Med razlogi, vsled katerih je nastala ta nova metoda, so tudi taki, ki so znanstveno čisto pravilni. Toda dokazovanja, ki so se rabila v tej zbornici, dokazujejo, da nismo v induktivni metodi preveč izurjeni. (Veslost.) Induktivna metoda namreč zahteva, da se vsaki posamezni slučaj, iz katerega se izvajajo potem sklepi, čisto natančno razkroji in prouči, potem pa zbere toliko množica posameznih slučajev, da se sklep smatra lahko za čisto trden in neomajen. Gospoda! Par zgodbic povedati in iz njih sklepe izvajati, to je psihološki dokaz, da se našanator nagiba k metafiziki, kajti tak način dokazovanja ni empiričen, ampak metafizičen, apriorističen. (Odobravanje.)

Napačna izobrazba in vzgoja na srednjih in visokih šolah.

To dejstvo bi ravno pri dijaštvu rad konstatiral. Tako n. pr. sklepajo dijaki na srednjih šolah iz posameznih slučajev, ki jih berejo v časopisih o moralnih napakah med duhovščino, da je »vera ničvredna, ker so farji ničvredni«. Gospodje! Tudi to je dokaz neutajljivega nagona k metafiziki. Na eni strani kažejo namreč ti slučaj, da so metode na srednjih šolah napačne, na drugi pa, da je narava vzlic temu ostala dobra. Gospodje, če hočete, le podajte se na pot in mladino na gimnazijah, počenši od fantov v prvem razredu, ko dobe hrošče v roke in se učijo gorilo opisovati, po resnično znanstveno izobraženih profesorjih navajajte na to, da bodo jeli resnično empirično misliti, vsak pošten človek vam bo za to hvalečen. Državne šole niso zaradi tega slabe, ker se — recimo — ne poučuje dovolj veroznanstva — ne, s tega stališča jaz ne gledam stvari. Slabe so zato, ker je slaba vsa metoda, učitelji pa, ki jo poučujejo, so bili na vseučilišču vzgojeni. Vprašamo vas — saj je večina od nas bila na gimnaziji vzgojena — ali ste res na gimnazijah dobili empiričnega duha? Praktične šole, trgovske in poljedelske šole, ga vzbudijo, če so dobre. Na gimnazijah in realkah ga ni najti. Jaz moram to konstatirati, ker je od naučne uprave zelo napačno, da tu ne poseže vmes. To dejstvo me privede do sledečega rezultata: Če hočemo imeti resnično znanstveno misleče ljudi, jih moramo na vseučiliščih in gimnazijah metodično vzgojiti. Naj iz tega sledi, kar hoče! Če naša religija in naša cerkev ne bi mogla obstojati, ker bi ju napredna metoda znanstveno izobraženih mož uničila, potem morate pomehati, ker bi ne bili vredni, da živite dalje. To pripoznavam. Toda preje bi seveda morala ta metoda biti tukaj. Zdaj pridem do vzroka, zakaj jih toliko od vere odpade. Vzrokov ni iskati samo tam, kjer hoče profesor dr. Masaryk, dasi imajo od njega navedeni vzroki psihološki pomen, temveč poglavitni vzrok odpada tiči v nesamostojnosti mladine, v nesamostojnosti in zanimanju javnega mnenja za to, kar je resnično prav. Če bi to zanimanje v javnem svetu res bilo vzbujeno, potem bi tudi zanimanje za raziskavanje, recimo za metafiziška in empirijska razglabljanja bilo bolj živo in naša domovina bi rodila več sadov na znanstvenem polju, kakor jih sedaj, ker imamo velike talente.

Znanost brez predpostav.

»Znanosti brez predpostav« se dotaknem le nakratko. Gospoda! Predpostavke mora imeti vsaka znanost. Popolni agnosticizem je nemogoč. Vsaj to moram priznati, da imam zmožnost, da mislim, da spoznavam. Metafizika ne more dokazati v pravem pomenu besede, da je naše čutno spoznanje resnično objektivno, da resnično objektivno spoznavamo. Toda zavreči tega ni moč, ker je samoposebi uvidno. Agnostika sicer ne morem prisiliti, da to prizna. To ni mogoče, pač pa mu lahko rečem: Dragi prijatelj! Z isto pravico, s katero ti trdiš, da se pečaš z znanstvom, čeprav tega ne pripoznaváš, z isto pravico lahko jaz o sebi trdim, da znanstveno mislim, ako za temelj svojim nadaljnjim raziskavanjem postavim dejstva, ki si mi zde samoposebi razumljiva. (Odobravanje.)

Nadalje se je povdarjalo, da znanost in politika ne spadata skupaj. Te točke sem se že preje dotaknil. V posameznosti se ne bom spuščal. Tudi se ne bom spuščal v zelo zanimiva izvajanja spoštovanega gosp. posl. Pernerstorferja. Našla se bo prilika, da se tudi o tem vname debata, sedaj pa bi to vedlo predaleč. Pravim pa čisto odkrito, da bi s svojega stališča tudi že danes z njim lahko disputiral, ako se mu ljubi. Zdaj pa proti koncu!

Kje in kako je mogoč sporazum med svobododomislstvom in vero?

Evolucija.

Gospodje! Jaz sedaj svobododomislstvu koncediram sledeče in vi boste iz tega razvideli, kje zamoremo najti neko skupno podlago, na kateri lahko vsaj stanujemo skupaj. Vsak katoličan, ki se peča z znanstvom, naj si bo duhovnik ali škof ali kardinal, vsakodir je znanstveno dela, se v svoji stroki poda pod jurisdikcijo strokovnjakov stroke, s katero se peča in če se tam zmoti, ga ovrzite, toda konkretno in ne posplošujoče. Konkretno, gospodje! Treba je tam prijeti, kjer trdi kaj zmotnega, mora se mu in konkretno dokazati: Ljubi prijatelj, tvoje katoliško prepričanje je krivo te napake, tega zmotnega sklepa itd. Če pa kdo tega v konkretnem slučaju ne dokaže, ta obsodi samega sebe.

Nadalje — verska organizacija, ki zamore obstajati le v eni čisto določeni družabni obliki, ni prava in taka vera ne more biti resnična. Dovoljujem si spoštovano gospodo prositi, naj ne zamenjuje formalnih strani, ki jih na katoliški cerkvi vidi, ki pohajajo še iz dobe fevdalstva, z materialno, bistveno. Mi imamo cerkev, ki je sedandanes v stanu bivati v pragozdovih in v katakombah; če bi tega ne bila zmožna, bi bila že zdavnej uničena! (Živahno odobravanje in ploskanje.) Jaz grem dalje in pravim, da se k veri nikogar ne sme siliti, kajti drugače bi vera bila eden najbolj nezmiselnih prisilnih položajev.

Govori se nadalje o avtoriteti. Jaz mislim, da ste gospodje v tem oziru z menoj edini, da avtoriteta pomeni tisto moralno moč, ki je sposobna, da vpliva na voljo drugih. To vplivanje je dvojno: pričanje, s katerim se overo raki zgodovinsko dejstvo ali pa avtoriteta, ki nam nekaj zapove. Oboje se strinja medseboj, kajti vsakemu verovanju ne zadoštuje samo razum, temveč je potrebna tudi volja. Tudi za vero, da eksistira Amerika, je zame potreben čin volje. Dobro! Predno pa

verujem, moram pripoznavati moralno sposobnost te potence. Če ne pridem do tega izpoznanja, tudi do vere ne morem priti. (Pritrjevanje.) Nočem o tem dalje govoriti: da je vera milost, to je dogma katoliške cerkve. (Poslanec Skaret: Toda krst je vendarle prisilen čin! — Medklici.) Če hočete, vam bom čisto nakratko razložil tudi teološko stran krsta. Toda jaz mislim, da bi bilo preveč, ako bi tu razložil vseh sedem zakramentov po vrsti. (Klic: Tudi ni nujno! — Veslost.)

Kakšno pa je naše stališče do naravoslovnega problema evolucije, ki se je tukaj omenil? Tudi to moram določiti, kajti drugače je stvar, ki jo zastopam, nejasna. Ali mora naravoznanstvo kot tako pripoznavati čudeže? Ne! Naravoznanstvo namreč poton svojih temeljnih načel ne more priti do čudežev, ker stoji na empirijski podlagi, vprašanje čudežev pa je metafizično. Naravoslovec torej, ki ostane pri svoji stroki, ne dela filozofskih sklepov in se iz obmejnih področij svoje stroke ne poda na potovanje v tuja mu polja, ta bo z vernim katoličanom čisto lahko izhajal. (Pritrjevanje.) Kakšno je naše stališče do evolucije? Evolucijo smatramo za hevrstično, najdivno podmeno, da se z njeno pomočjo lažje dospe do novih pridobitev in odkritij. Ravnotaka je s tem vprašanjem kakor z atomizmom, kajti vsak naravoslovec vam bo priznal, da je fizični atom pravzaprav nesmisel, še bolj pa filozofični atom, kar nihče ne bo tajil. Ravnotako je z razvojno podmeno. Če pa kak evolucionist hevrstično razvojne podmene, ki ga dejansko nagiba k novim raziskavanjem in ga pelje do novih sadov in rezultatov, proglašja za dogmo, potem pravimo: Dragec, tu greših ravno v tem, kar drugače nam kot zmoto očitáš (Pritrjevanje), toda s tem razločkom, da si mi prizadevamo našo vero dokazati na razumnem temelju, dočim on tega niti ne poizkusi ne. V sklepu znanosti, ki se dotikajo verskega polja, se gre vedno le za sklepe filozofskega značaja. To niso sklepi, izvedeni iz empirijske podlage. Gospoda, priznavam, da so se tudi od naše strani storile napake. Priznavam, da se včasih iz prevelike neutemeljene strahopetnosti nismo zavzeli za naravoslovna dejstva s tisto živahnostjo in marljivostjo, kakor bi bilo želeli, temveč da se je nasproti njim pojavil dvom. Toda ta skeptičnost znanosti ni bila v škodo in jo v njenem naglem razvoju ni niti ovirala. Ravno vsled tega so se raziskovalci še bolj zaglobili v svoje probleme. Znanost je za nas — in s tem hočem odgovoriti spoštovanemu gospodu poslancu Pernerstorferju — znanost je za nas spoznanje na podlagi dokazov. Zato znanost jutri ne more zavreči, kar je včeraj trdila. (Pritrjevanje.) Gojenje znanosti je nekaj drugega kakor znanost. Znanost je nekaj trdnega, dognanega, drugače ni znanost. (Odobravanje.) K koncu bi opomnil tole: Gospodje! Vsi, ki stojite na stališču, da se temelji našega versva znanstveno ne dajo dokazati, bodite čisto brez skrbi! Potem bo stavba, ki jo imenujemo katoliška cerkev, samaodsebe razpadla. Bodite brez skrbi, — ako je res, kar se vam zdi, bo železni zakon nujnosti to stavbo sam razdril.

Jaz pa mislim, da zamorem gledajoč v bodočnost reči, da bo tudi v prihodnje tako, da se bodo namreč v zbornici navajali isti očitki, kakor sta jih svojčas Philostratus in Celsus in da se bodo v tej zbornici nahajali ravnotako zastopniki svobododomilstva kakor tudi katoličanstva, ki ga bodo branili. (Pritrjevanje.)

Zanimivo je, da se v tej materialistični dobi, ko je beda delavstva, ne izvzemši kmeta, zares grozna, stranke razvrščujejo po duševnih načelih (Odobravanje), po naziranjih glede na najvišja vprašanja in ne po materialnih principih. (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Prava svobododomislstnost in topomislstnost. Edini v delu za ljudstvo!

Prosim, da se mi zopet dovolj izreči osebno mnenje. Jaz osebno menim — zopet ne govorim kot generalni govornik, ki je bil od vseh strank izvoljen, kajti kakor rečeno, nočem nikomur usiljevati svojega osebnega mnenja — da se Masaryki in socialni demokrati ne da'o premagati ali s psovkami potolči, temveč, da se dajo potom lastnega razmišljanja in — recimo — našega sodelovanja višje povzdigniti. Oprostili mi boste to besedo. Jaz sem že povdarjal, da imamo most, po katerem pelje pot do svobododomilstva, seveda ne do svobododomilstva, ki je vsled toposti svobodno (Odobravanje) in ne k svobododomilstvu, ki je svobodno, ker je sito (Ponovno odobravanje), ampak k svobododomilstvu, ki se je razvilo morda iz dolgih bojev v srcu človekovem in k svobododomilstvu, ki ima zveze z realnim bednim življenjem. Jaz pravim, da pot pelje k temu svobododomilstvu, k svobododomilstvu social. demokratov in k svobododomilstvu filozofa, pošteno borečega se človeka. Do tega svobododomilstva pelje most in ta most je smisel za resnico in pravico. (Pritrjevanje.)

Gospodje! Resnica in pravica! Ali to najdemo dandanašnji? Kakšna pa je dandanašnja javna etika? Jaz moram priznati, da me osebno nič ni tako potrla — ne pravim: ogorčilo, temveč duševno potrla, kakor dejstvo, da kulturno tako napredna država kakor Prusija hoče razlastiti Poljake. (Pritrjevanje.) Kakšna je torej javna morala, javna etika? Tu bi se morala vzdigniti javna vest. To so momenti, ko občutim v sebi revolucijskega duha, to so momenti, gospodje, ko razumevam, da ni moč strasti brzdati. (Odobravanje.) To se torej vrši v kulturno tako napredni državi in potem, gospodje, boste rekli, kako je mogoče v tej razrovani državi o tem sanjariti, da se bo našla podlaga za skupno delo? Gospoda

moja! Pot ne pelje do vlade, pot pelje do lastnega srca in do ljudstva! Najprej moramo sami v sebi imeti smisel za pravičnost in resničnost in potem moramo iti med ljudstvo in v njem ta smisel raznetiti in kar bo ob tem plamenu oživilo, to naj gori, to naj živi! (Odobravanje.) V tem smislu razumem sporazumljenje s svobododomislstnostjo socialne demokracije in s svobododomislstvom filozofov. Jaz ga umevam. In zakaj? Jaz namreč vidim, da živi tudi med njimi smisel za resnico in pravico.

Socialna demokracija.

Gospodje! Vi se gotovo čudite, ker tako govorim in morda se bo kdo našel, ki bo dejal o meni: Okoli socialnih demokratov be-rači za naklonjenost. Ne — gospodje — tega ne delam. Jaz njihove naklonjenosti ne potrebujem, oni pa moje še menj. Kot stranka mi je socialna demokracija, kakršna je sedaj sovražna, ona me je psovala, in take dogodke kakršni so se pripetili gospodu kolegi Kunschaku, sem tudi letos doživel. Toda to s stvarjo nima ničesar opraviti. Jaz namreč stranke ne sodim po strasteh, ki jih kaže v boju, temveč po vsebini njenih idej v zvezi z resnim, realnim življenjem. (Živahno odobravanje.) In jaz se tega zavedam, da taka stranka, kakršna je vaša, stranka, ki je tako tesno združena z resnim življenjem, ne more dolgo ostati veri sovražna. (Medklici.) Gospodje, jaz imam gotove momente, ki me vedejo do tega sklepa. Tako n. pr. vem, da socialno-demokratska stranka gibanja proč od Rima ni podpirala. (Poslanec Kunschak: Na Dunaju že, na Dunaju ga je proglasila!) Na Dunaju je torej bolj zaostala. (Veslost.) Klic: Bili so le posamezniki, ki so to gibanje podpirali, ne pa stranka.) Torej so tiposamezniki zaostali in moja trditev velja še vedno. (Veslost.) Nadalje vidim, dejal bi, neki konservativizem v tem oziru v besedah, ki jih je poletil izrekel spoštovani gospod poslanec Pittoni. Dejal je namreč, da je pravzaprav tako gibanje proč od Rima, kakor tudi k Rimu, naperjeno proti delavstvu. Jaz mislim, da se s temi besedami ne obsoja samo klerikalizem kot tak, ampak tudi konfesionalna gonja proč od rimskih zaletalov. To je logično.

Če me pa vprašate, kako se bo stvar razvijala dalje, bi opomnil sledeče: Koncentracija strank v tej zbornici proti socialni demokraciji bi bila pogrešena, zakaj privedla bi naravno in nujno do koncentracije svobododomislnosti proti krščanstvu. Izrekel sem in vseeno mi je, kako bodo kje sprejeli to mojo izjavo; jaz se čutim dolžnega povedati resnico, ki jo čutim. Kaj bo, če se osnuje svobodomislni blok? Če nam je ljuba francoska politika in si jo sami želimo, tedaj le bodimo za tako koncentracijo, sicer ne. Kdor misli, me bo razumel in bo priznal, da je res, kar trdim.

Citiral je nekdo Tertulijana. Naj še jaz sklenem z njim. Bije se silen boj duhov — tu v zbornici je bila le mala praska — in v tem boju se kaže vedno bolj, kar je rekel Tertulijan: anima naturaliter christiana, duša po naravi krščanska. Gospoda moja! Jaz upam, da se bodo iz tega boja najplemenitejši in najboljši duhovi priborili pot kvišku, kjer bodo ozarjeni od zlate luči duševnega miru svečano izpovedali: Christianus mihi nomen, catholicus cognomen!

AVSTRO-OGRSKA.

Daszynskijeva kandidatura.

Krščanski socialci so postavili proti kandidaturi Daszynskega v Freistadt-Oderbergu svojega kandidata mizarja Buro. Volitve bodo 16. t. m.

Skupni nastop krščanskih socialcev in nemških nacionalcev ob deželnozborskih volitvah na Nižjem Avstrijskem.

Krščanski socialci in nemški nacionalci nastopijo pri prihodnjih deželnozborskih volitvah skupno proti socialnim demokratom. Volivni kartej je že sklenjen. Socialni demokrati dobe deset do dvanajst poslancev.

Občinske volitve v Brnu.

Dne 11. t. m. so zmagale v drugi volivni skupini nemške meščanske stranke.

Češki agrarci in minister Prašek.

Minister Prašek je došel 11. t. m. v Pra-go, kjer je obiskal češki oddelek deželnega kulturnega sveta, kjer so razpravljali o deželnih kulturnih zadevah. Razpravljali so tudi o zadevah češke agrarne stranke.

Jezikovno vprašanje na Češkem.

Nemški poslanci s Češkega so vznevoljeni, ker se je zopet pojavilo z ozirom na razsodbi hebskih sodišč jezikovno vprašanje. Deputacija »Češkega kluba« je v zadevi jezikovnega vprašanja posredovala pri ministrskem predsedniku in pri pravosodnem ministru.

Nazaj iz Amerike.

Trgovinsko ministrstvo se peča z vprašanjem o povratku ameriških izseljencev. Preskrbeti hoče dela Avstrijem, ki se povrnejo iz Amerike. Ustanoviti nameravajo lastni državni delavski zavod. Sklicati nameravajo tudi enketo, ki se je udeležje predvsem parlamentarci. V tej zadevi se vrši v soboto posvetovanje v trgovinskem ministrstvu.

Dr. Klein pri cesarju.

Cesar je zaslísal v Schönbrunn v enourni avdijenci pravosodnega ministra dr. Kleina.

Ogrska magnatska zbornica.

Zbornica magnatov je odobrila brez razprave šestmesečni začasni proračun. Pri razpravi o odpravi lex Szapary je izjavil profesor Kautz, da ne pripisuje takozvanim ustavnim garancijam one važnosti, ki jim jih mnogi

prispisujejo. Grof Zichy izjavi, da potrebuje ogrsko ljudstvo več garancij, kakor drugi narodi. Vzdrževanje hrvaške avtonomije je garancija ustave. Ko zagovarja še Wekerle ustanovitve upravnega sodišča, zbornica odobri odpravo takozvane lex Szapary in ostale predloge o ustavnih garancijah.

Ogrsko-hrvaški državni zbor.
Hrvaški poslanec Lorković je vložil v včerajšnji seji predlog, da naj se državni zbor ob razpravi hrvaškega sabora odgodi. Nato prestopijo v podrobno razpravo o pooblastilni postavi. Zbornica odobri nato člena 18 do 25 avtonomnega carinskega tarifa. Predsednik Justh prevzame predsedstvo. O naslovu pooblastilne postave govori deset hrvaških poslancev, in sicer zelo kratko, da tako demonstirajo proti podpredsedniku. Predsednik predlaga, da bodi prihodnja seja jutri. Poslanec Lukinič predlaga hrvaško, da naj z ozirom na zasedanje hrvaške skupščine odgodi državnozbornske seje in omogoči hrvaškim poslanecem, da smejo potovati domov, kar je utemeljeno po ogrsko-hrvaški pogodbi. Dr. Wekerle ugovarja predlogu. Ugron zagrozi Hrvatoma, naj se varujejo, da nekega dne Mažari ne obračunajo ž njimi. Če hoče izbrabljati Mažarska svojo moč, pride Hrvaška na beraško palico. Predsednikov predlog nato obvelja. Na Talosovo vprašanje glede na znižanje sladkorne davka izjavi Wekerle, da hoče skrbeti za to, da ne pride na Ogrsko neobdavnici sladkor, ako zniža Avstrija sladkorni davek.

Vojaške zadeve.
V kratkem izidejo novi predpisi o vojaških porokah. Cesar jih je že sankcioniral. Podpolkovnikom in polkovnikom ne bo treba plačevati kavcij. Kavcija bo znašala po novih predpisih za 11. činovni razred 60.000, za 10. 50.000, za 9. 40.000 in za 8. 30.000 K. Predpisi o kavcijah se izpremenijo tudi v tem oziru, da ne postanejo kavcije proste, ako umrje častnik, ki ima mladoletne otroke.

Nova kriza Justh.
Predsednik Justh je izjavil, da hoče odstopiti, ker podpredsednika ne tolmačita polovnika tako kakor on. Rekel je: »Predsednik red menoj je padel, ker je kršil svetost polovnika; jaz padem, ker visoko cenim polovnikovo svetost«. V posvetovanju z Wekerlom, Kossuthom, Apponyjem in z obema podpredsednikoma je izjavil, da v bodoče več ne pripusti predsedovati podpredsednikoma, ti ga vedno desavouirata.

MED ČEHI.
»Narodni Listy« vodijo dalje boj proti mladočeskim poslanecem. Na piko so vzeli dr. Črmafa, kateremu dokazujejo nedoslednost in mu napovedujejo, da mu pod nobenim pojmom ne slede v vladno večino.

SHOD HOTELIRJEV.
Državna zveza avstrijskih hotelirjev je sklenila na svojem zborovanju razne predloge v povzdigo tuiskega prometa. Novi hoteli, zlasti v večjih mestih, se naj ne ustanovljajo, dokler ni tuiski promet olajšan in bolj razvit. V odsek za tuiski promet v železniškem ministruvju se naj pokličejo tudi hotelirji. Od hišnega davka se naj odpiše hotelirjem v primeri kako so sobe zasedene, 30 do 40 odstotkov. Hotelirji ugovarjajo proti nedovoljenemu prenočevanju tujcev. Uredi se naj dolžnost jamčenja hotelirjev. Zveza se bo zanimala za razvoj letovišč, za vozne rede železnic in za brzovalne zveze najvažnejših krajev. Hotelir Lederer iz Opatije predlaga, naj vlada najostreje postopa proti vsem, ki brez dovoljenja prenočujejo tujce in naj se vlada ozira tudi na naznanila hotelirjev, ne le na naznanila uradnih oseb. V letoviščih naj se nikoli ne dajo hotelske koncesije čez potrebo.

KRŠČANSKO-SOCIALNO DELAVSTVO IN PODRAŽENJE ŽIVIL.

Poslanec Kunschak je na shodu obširno govoril o komediji, ki jo počenjajo z delavstvom in s kmečkim stanom socialni demokratje. Če bi se meja odprla za živino proti Nemčiji, ne bi to nič koristilo, ker so cene na Nemškem jako visoke in to bi povzročilo, da bi se izzvala prepoved izvoza iz Rusije in Rumunske. Tudi ogrska vlada in države, ki so z nami v trgovski zvezi, ne bi pustile, da se odpre meja. Glede zahteve, da se naj dovolí uvoz ameriškega mesa, pa Kunschak opozarja na odkritja socialnega demokrata Upton Sinclair, ki je grozne podrobnosti objavil o tem, kako se dela z ameriškanskim mesom. Zastrupljene podgane leže tam poleg mesa za klobase, ljudje pljujejo na meso in si perejo rčke v vodi, ki je napeljana v stroje za klobase. Uradno se je poročalo, da so našli pošiljatelj, ki so bile z lopatami z umazanega poda nametane v posode in v stroje, kjer so jih podelali s prstjo, smetmi, blatom in s pljunki tuberkuloznih delavcev. S takim mesom hočejo socialni demokratje izpodrinuti živino našega kmeta. Draginja je kriva špekulacija, ki je pa socialni demokratje nikdar ne dolže, kakor tudi zaradi visoke stanarine vedno zabavljajo le na hišne posestnike, nikdar pa na ljudske oderuhe, ki s svojo špekulacijo draže stavnjčiča.

NEMŠKO-ČEŠKA SPRAVA.
»Lidove noviny« poročajo, da so zadobile priprave za nemško-češko pogodbo že konkretne oblike. Sekčni načelnik notranjega ministristva dr. pl. Haerdtl je že izdelal predloge o razdelitvi okrožij in okrajev po narodnostih.

SLOVANSKI SHOD V RUSIJI.
»Novoje Vremja« z ozirom na prigovor, da jubilej svetohristofanovega miru ni pr

vod za vseslovanski shod, priporoča, da se naj odgodi vseslovanski shod do 25-letnice smrti Skobeleva in da naj se k udeležbi pozove tudi Rumunska. Poleg vojaških deputacij naj bi se povabila tudi telovadna društva, da se omogoči udeležba tudi zapadnim Slovonom, ki nimajo svojih armad.

BOJI OB ČRNOGORSKI MEJI.
Ob črnogorski meji med Berano in Plavo v skupeljskem pašaliku se vrše boji že od 6. t. m. na več točkah. Poveljujoči divizijski general zahteva, da naj mu dopslije nove čete. Iz Mitrovic in iz Peči je odkorakalo na pomoč 300 mož.

SRBSKA SKUPŠČINA.
V včerajšnji seji srbske skupščine je trdil Ilićanović, da je ukazal notranji minister, da naj umore brata Novaković. Radojković kaže na notranjega ministra in kliče: »Morilec, ki spada v zapor in ne na ministrski sedež!« Predsednik prekine sejo. Radojković neprestano kliče: »V zapor z morilcem!« Ilićanović izjavi končno, da se opere madež po umoru bratov Novaković le, ako se obsodi krvava vlada.

NEMCIJA.
Poljska predloga. — Državni zbor. — Bavarski princ Ruprecht odloži protektorat deželne zveze mornariškega društva. — Žalovanje nemške mornarice za švedskim kraljem.

Ponemčevalna komisija za vzhodno marko ni imela za 10. t. m. napovedane seje o poljski predlogi, ker se državna vlada še posvjetuje o njej. Drugo čitanje se vrši po parlamentarnih počitnicah, ki trajajo po sklepu seniorskega konventa od 13. t. m. do 8. januarja. — Pri državnozbornski seji dne 10. t. m. je bil navzoč v dvorni loži prestolonaslednik. Glede na posvetovanje o društvenem zakonu naglašal aljaško-lorenski poslanec dr. Gregoire, da se ne strinja z zakonskim načrtom. Kmetje so zvesti podaniki, a večinoma govorje francosko. Zato ugovarja § 7., ki dovoljuje na shodih edinole nemščino. Svobodomislec Müller pravi, da so jezikovna določila v obmejnih okrajih znak kratkovidnosti. Ostro govori Poljak knez Radziwil, ki pravi, da nadaljuje vlada s protipoljsko politiko kulturni boj. Državni tajnik Bethmann-Hollweg pravi, da se hoče vlada poslužiti § 7. le na shodih, ki nasprotujejo koristim nemštva. Poslanec svobodomiselne zveze Pachnik pravi, da se ne sme siliti prebivalstvo, ki ne govori nemško, da se poslužuje nemščine. Danec Hausen: Vsi poslanci, ki še pripoznavajo sveto pravico do materinščine, morajo glasovati proti predlogi. — Bavarski princ Ruprecht je odložil protektorat deželne zveze mornariškega društva, ker je vodstvo večkrat izrabljalo prina v politične namene. S princem je zapustilo mnogo oseb društvo. — Nemški cesar je ukazal mornarici z ozirom na smrt švedskega kralja Oskaria sedemdnnevno žalovanje.

ZDRAVJE NEMŠKEGA CESARJA.
»Matin« poroča, da nemškega cesarja vedno bolj boli grlo. V Londonu je cesar konzultiral nekega specialista. Španski kralj je pripovedoval, da nemški cesar slabo izgleda. Oficielni nemški listi pišejo seveda, da je nemški cesar zdrav. Viljem pride 14. t. m. v Berlin. V drugi polovici februarja odpotuje na jug in se nastani najbrže na Korfu.

REPUBLIKANSKA ZAROTA V MADRIDU.
V Madridu so zaprli izdajatelja nekega lista in več podčastnikov. Odkrili so namreč republikansko zaroto, v katero je zapletenih več podčastnikov.

RAZPRAVI NASI.
Zbornična komisija je sklenila s 5 proti 4 glasovom, da je bil Nasi postavno aretiran.

UMOR V MAKEDONIJI.
Kmetje so ubili v vasi Černiga znanega bolgarskega četovodjo vojvodo Dimov.

UPOR V JUŽNI AFRIKI.
Policija je prišla onih 500 domačinov zlatokopov, ki so se uprli v Bloemfontainu. Zaprli so jih v Kroonstadu.

KMEČKI NEMIRI V SREDNJI ITALIJI.
V Vedrelli pri Rimu so nastali veliki nemiri. Razburjeni po novem davku so zapodili policijo v beg, nekatere prišli in metali kamne v mestno hišo. Došli vojaki so napravili mir in oprostili policiste.

PROTI PORTUGALSKEMU KRALJU.

Na političnih shodih ostro napadajo kralja. Voditelji strank izjavljajo, da hočejo pri obrambi svobode nastopati do skrajnosti.

Posloni odpor poštnih uslužbencev.

Dunajski poštni oficianti so sklenili, da prično danes ob 6. uri zjutraj s pasivnim odporom z ozirom na stališče, ki ga zavzema poštni ravnatelj sekčni načelnik Wagner-Jauregg. Gibanju poštnih oficiantov se priklonijo poštarji na deželi in pa poštni slugi. Sodijo, da bo delalo službo strogo po predpisih 33.000 poštnih uslužbencev. Praški poštni uslužbenci sklepajo v nedeljo, če se pridružijo pasivnemu odporu. Shod so imeli poštni uslužbenci pri Wimbergerju. Pridružijo se gibanju tudi najbrže uslužbenci železniške ambulanse.

Zahteve poštnih uslužbencev.
Glavne zahteve poštnih uslužbencev so: 1. Upravičeni oficianti naj postanejo takoj asistenti. Na sistemovanih mestih nastavljeni poštni ekspeditorji naj postanejo takoj oficianti. 2. Vojaška preženčna služba naj se vračuni

vpenzije in prizna naj se naslov poštni adjunkt vsem proslilec.

Oklic izvrševalnega odbora.

Izvrševalni odbor je izdal včeraj letak, ki slove: Vsem tovarišem poštnim oficiantom, poštarjem, poštnim slugom in poštnim uslužbencem! Prišel se je sveti boj za naše pravice. Po soglasnem sklepu dunajskega shoda se prične v četrtek ob 6. uri zjutraj boj, ki so nam ga vsilili, in sicer z edinim orožjem, da delamo službo po službenih predpisih. Posamezniku ne grozi v boju nikaka nevarnost; zadostovati mora, da se sklicujemo na službeno prisego, na naše službene predpise, da zavrneemo energično vsak napad. Vsako prekoračenje, vsako nasilstvo proti delu po službenih predpisih pripade državnemu pravdnistvu. Nobenemu se ni treba premagati, nobenega ne stane žrtev, če si vsak posameznik prilasti to načelo. Varuje naj se pa vsak, da pozivlja odkrito na pasivni odpor, da graja javno boječe svoje tovariše; vsak naj dela po svojem znanju in svoji vesti po predpisih, in zmagamo! Ne smemo nazaj, dokler boja ne ustavi dunajski izvrševalni odbor. Kdor stoji ob strani, škoduje vsem tovarišem in je hudo deleč na svoji rodbini. Gotov nastop in premišljenost posameznika zagotovi zmago. Če preprečijo uspeh bojazljivci in izdajalci, ne moremo več upati, da se izpolnijo upravičene naše zahteve. Tovariši! Na boj! Nobenega koraka nazaj!

Z Dunaja smo dobili danes ob 11. uri dopolne brzojavko: Do pol 11. ure dopolne se na tukajšnjem glavnem poštnem uradu pasivnega odpora ni nič poznalo.

Dnevne novice.

+ **Železnica Metlika-Karlovce.** V skupščini zagrebške županije je prišla v razgovor železnica Metlika-Karlovce. Stavil se je predlog, da se naj nabavi temeljni delnic za to železnico v znesku 200.000 K. Skupščinar Marković je proti nabavi temeljnih delnic in priporočal, da se naj nabavi prioritete delnice, ki gotovo neso obresti, kar je pri temeljnih dvomljivo. Skupščinar Forković je pa nastopil proti nabavi delnic s političnega stališča, češ, da je to vprašanje še prezgodnje, ter bi ta del proge, sezidan s pomočjo hrvaškega denarja, prišel pod mažarsko upravo. Dokler ni rešeno vprašanje železniške pragmatike, toliko časa naj se ne da nič za železnico. Nastal je prepir, ali naj se zaradi politične borbe z Mažari železnica zapostavi. Podžupan Žepić je naglašal, da je železnica iz gospodarskih vzrokov tako potrebna, da se ne more čakati na rešitev pragmatike. Vprašanje pragmatike se bo gotovo enkrat rešilo za Hrvate ugodno, a železnica ne more toliko časa čakati. Razni skupščinarji se ugovarjali temu, češ, da je prvo čed dežele, potem pridejo šele gospodarski oziri. Ta predlog je bil tudi z večino glasov sprejet. — V seji zagrebške trgovske in obrtne zbornice je pa tajnik dr. Krešić opozarjal na čudni pojav, da se je v skupščini zagrebške županije stavil predlog, da se naj skupščina izjavi za nabavo 200.000 K temeljnih delnic za gradbo železnice Metlika-Karlovce. To se glasi, kot da naj bi železnico gradilo privatno društvo, ne pa država, kakor se je prej domnevalo. Druga nepravilnost je v tem, ker se nova železnica ne bi gradila od mesta Karlovca, ampak od neke mrtve točke, s katere se spaja vrginmostska železnica z državno progo nekaj kilometrov pred Karlovcem; to bi bila velika škoda za Karlovce. Tudi ni določeno, ali je v interesu prometa, da se gradi proga na levem ali na desnem bregu Kolpe. Predlaga, naj se prosi trgovskega ministra, da izda naredbo, naj se na obhod železniških tras ne vabijo stranke šele zadnji dan, ampak da naj bodo načrti prej vsaj štirinajst dni razporeženi pri politični oblasti, da se morejo stranke dobro poučiti. Trasa se naj ne prouči samo po načrtih, ampak tudi po naravi, kakor se to godi v Avstriji. Predlog je bil soglasno sprejet. — Dogodek v županijski skupščini je bil vsekako čuden, in ni izključeno, da hoče Košut Hrvate na kak način prekaniti.

+ **»Balkan« o Hribarju in dr. Ivčeviću.** Mandićev »Balkan«, ki stoji na stališču dr. Tresičeve politične zrelosti, se bavi z glasovanjem o nujnosti Chiariejevega nagodbene predloga. Priznati mora med vrstami, da je bila vsa taktika »Jugoslovanske zveze« brezuspešna; vendar hoče z umetno napetim radikalizmom zakriti ta neuspeh. Zelo mu hodi na pot, da je Hribar glasoval za nagodbo, pa liberalni pobratim izgovarja Hribarja, da bi on gotovo glasoval proti nagodbi in proti železnici, pa ga Slovenska Ljudska Stranka sili z vsem pritiskom, da mora glasovati za belokranjsko železnico. To priznanje »Balkana« je jako dragoceno, ker bo Hribar gotovo trdil, da je on, ki je prvi iznašel idejo belokranjske železnice, vso zbornico prepričal, da je morala glasovati za železnico in da je le on vse dosegel s svojim čistim slovanskim domoljubijem itd. »Balkan« pravi, da »Slovenski klub« z nečuvno agitacijo, »kaksrni v celi žurnalistiki ni primera«, pritiska na Hribarja, da je ta obžalovanja vredni revež prisiljen glasovati za železnico. Pobratimi so mu dali s težkim srcem odvezo in so ga dispinzirali, da sme iz strahu in trepeta pred S. L. S., glasovati za železnico in nagodbo. »Žalostno, veoma, žalostno«, zdihujeta don Mandić in dr. Tresić. Zato pa je padel »Balkan« s podvojenjo silo na dr. Ivčevića. Njemu pa nobenega pardona! Zmerja ga, da samo »verbuje« za Becka, da je pravi vladni hlapec, da se roga hrvaški borbi proti Mažarom, da hoče banovinske Hrvate potlačiti do kraja, nato pa mu nastavi revolver in zahteva, da mora odstopiti kot predsednik dalmatinskega sabora, da ne bo nikdar več iz-

vollen, in kakor se mora Rakodczay voziti v zaprtem vozu, tako se tudi dr. Ivčević ne sme niti prikazati na kakem shodu v Zagrebu kot »pomočnik« Wekerlov. »Balkan« živi namreč v tej misli, da je vsakdo, ki glasuje za nagodbo v avstrijski zbornici, prijatelj Mažarov in sodruknik Wekerlov. To zmoto je že poslanec Pogačnik ovrgel v zbornici, ki je po pravici naglašal, da kadar bo ugoden čas za to, bodo Slovenci stali v prvih vrstah za federalistični preustroj države, v katerem bo vstala zedinjena in neodvisna Hrvatska, a da bi zdaj brez najmanjšega uspeha potratili svoje moči in si nakopali veliko škodo za nič, ko vašega sovražnika Mažara niti zadeti ne moremo, za to so poslanci S. L. S. ne dajo pridobiti, ker znajo ločiti med realnim, koristnim političnim delom in med splošno oduševljivo frazom. Mi želimo bratom Hrvatoma v Budimpešti obilo uspeha in zmage nad mažarskim šovinizmom, obžalujemo le, da jim ni mogla »Jugoslovanska zveza« storiti boljše usluge. Kako more smatrati »Jugoslovanska zveza« svojo taktiko kot pravo in uspešno, če je pa svojega člana Hribarja odvezala od nje? Parlamentarna skupina, ki sama ne smatra svoje taktike kot obvezne za vse člane, ne more pridobiti nobene zmage in nobenega ugleda.

+ **Vseučiliška debata** v državnem zboru je pri »Narodu« vzbudila vse divje instinkte. Da pomeni vsa debata z vsemi podrobnostmi do glasovanja veliko zmago katoličanov, ki so se pokazali vseskozi, ne kot inferiorni, ampak v vsakem oziru kot superiorni. Jasno se je videlo, da so katoličani bolj učeni, bolj zavedni, bolj logični in tudi boljše govorniki in diplomatje, kakor pa plitvi svobodomiselci. Najlepša in najtehtnejša govora, ki sta fascinirala celo zbornico in z nevzdržno silo prisilila tudi nasprotnike, da so se vdali moči logike, sta govorila dva duhovnika: Dr. Krek in dr. Drexel, ki sta s tem v zbornici zrastle nenadoma do izredne veljave. To pa »Slov. Narod« grize. Dr. Kreka popisuje kot popolnega idiota, ki ni zmožen dveh stavkov logično zamisliti in čedno povedati; kakor jecljajočega bebca popisuje moža, ki je z zmagovito besedo zapri sapo doslej vsemogočnim malikom neke prevzetne ohole znanosti. Pa ni vredno se dalje o tem prepirati z glasilom Hribarjeve stranke. Vsenemško glasilu, ki je sicer čisto polno »Narodove« modrosti, pa piše: Glasovanje o Drexlovem predlogu, ki je Masarykovemu predlogu odlomil proti klerikalizmu namenjeno ost, pomeni zmago klerikalne taktike. Masaryk sam je bil obupal nad svojo stvarjo, ko je pritrdil izpreminjevalnemu predlogu Drexlovemu. Vsenemško glasilu vsled tega pozivlje, da se naj uprizaro »par tisoč odpadov od katoliške cerkve«. Taki so ti ljudje. Če se jim še tako lepo dokaže, kaj je prav, pa zatulijo v divji jezi nasprotno. »Narod« je samo toliko še drugim naprej, da s slepo jezo združuje tudi tisto grozno budalost, ki jo vedno po krivici hoče pripisati našim nasprotnikom.

+ **»Za reševanje ubogih semenščnikov iz rimske sužnosti«** so baje darovali »Slovenijani« 17 kron 18 vinarjev. Tako se bahajo. »Sužnji« pa gotovo kaj malo zavidajo »svobodnjakom« njihovo »prostost«, ki je le slepa služba frazi in protivrski agitaciji. Mi bi svobodomiselnemu dijaštvu svetovali, naj denar, ki ga dobiva od svojih starišev za učenje, porabi za svojo izobrazbo, ki je dokaj pmanjkljiva, kakor priča njihova nevednost v verskih stvareh.

+ **Socialni kurz v Djakovu.** V Djakovu se vrši dne 29. in 30. t. m. socialni kurz s sledečim vspeedom: Dr. Rittig: Načela za rešitev socialnega vprašanja na Hrvaškem. — Dr. Milobar: Narodno gospodarstvo v Hrvatski v knjigi, v delu in v življenju. — Dr. Janda: Kreditne organizacije v Hrvatski. Poljedelska banka in kmečki stan. — Dr. Krek: Agrarno vprašanje. Delavsko vprašanje. — Dr. Vucetić: Obrtno vprašanje. — Dr. Lampe: Praktična izvršitev organizacij. Po vsakem predavanju bo svoboden razgovor.

+ **Volitev župana v Prečni.** Prepreno za včerajšnje številko smo dobili brzojavko: Za župana v Prečni je bil zopet izvoljen gospod Franc Vinter, ki je z odborom vred zvest pristal Slovenske Ljudske Stranke. Slava!

— **Pogreb g. nadučitelja Štefana Primožiča** je bil nad vse veličasten ter zopet najlepši dokaz, kako vse spoštuje pravega ljudskega učitelja. K zadnjemu počitku je spremeljala blagega pokojnika dolga vrsta šolske mladine s šolsko zastavo, »Katol. izobraževalno društvo«, Marijina družba, obe z zastavama, ter »Prostovoljno gasilno društvo«. Trinaest krasnih vencev je pričalo o ljubezni, ki je ranjkega vezala s sorodniki in brežštevili njegovimi prijatelji. Mnogoštevilno je bilo zbrano učiteljstvo kočevskega okraja; kot zastopnika »Sloškovne zveze« pa smo opazili tajnika g. nadučitelja Iv. Štruklja z Bučke ter kot zastopnika »Podružnice Sloškovne zveze« v Idriji njenega načelnika g. c. kr. učitelja Jos. Novaka iz Idrije. Šolske oblasti je zastopal g. c. kr. okrajni glavar baron Schönwetter iz Kočevja. Tudi sosednji gg. duhovniki so s svojo udeležbo dokazali, da visoko cenijo učiteljstvo, ki še čista sv. vero. Nebrojna množica domačega ljudstva pa je bila najboljši dokaz, kako priljubljen je bil blagi g. nadučitelj v svojem službenem kraju. K sklepu naj še omenim, da so mu tovarišipevci zapeli žalostinke pred hišo žalosti, v cerkvi in ob grobu. Ti pa, dragi Štefan, počivaj v miru! Mnogo svojih načrtov si že izvršil, mnogo si jih imel še v glavi in si jih želel polagoma izvršiti; toda božja previdnost je ukrenila drugače in tega ni mogoče izpremeniti.

— **Misteriozni zločin.** Iz Pulja se poroča: Kakor smo že pred nekaj dnevi poročali, so

neznani tatje 2. t. m. udrti v vinsko trgovino Antona Fraufica v Via Giosue Carducci. Ukradli so iz železne blagajne 6000 kron, zraven pa izpustili po tleh 680 hektolitrov vina. Blagajna je imela 54 lukenj, za kar so po izpovedi izvedencev rabili tatovi 2 in pol ure. Ker je lastnik sladšče že ob pol 8. uri zvečer zaprl, bi potemtakem morali delati tatovi do četrta na 12. uro. Neka perica, ki je delala na zadaj ležečem dvorišču, je pa že videla teči vino iz skladišča ob 9. uri. Ker je pa popolnoma izključeno, da bi tatovi odprli pipe pri sodih, dokler so bili še pri delu ter bi se tako izpostavljali nevarnosti, da jih zasačijo; zadeva se je dozdevala zelo skrivnostna, ker 680 hektolitrov vina ne more posebno hitro brez vidnih sledov zginiti. V resnici je dal 9. t. m. sodnik dr. Cogliettino na podlagi preiskave naročilo, da naj se Fraufica samega kot sumljivega tega čina prime in zapre. Okrog 11. ure dopoldne so ga aretirali in pripeljali v sodniške zapore. Fraufic je bil zavarovan pri zavarovalni družbi zoper vlome na Dunaju za svoto 50.000 K in je mogel sam ta čin storiti, da bi zamogel poplačati različna naročila. Ta slučaj vzbuja v Pulju veliko pozornost, ker je bil Fraufic jako ugleden mož.

— **Nasledki stavke težakov v Trstu.** Radi stavke špeditorskih delavcev v Trstu se sme vsled nakopičenega blaga v skladiščih sprejemati blago za Trst prosto luko železniško skladišče le v smislu § 55. obratnega pravilnika, sprejeto blago pa se ne sme odpotovati. Izvzeto je le: brzovozno blago, pivo, lahko pokvarljajoče se blago, živali, in tako blago, katero ima železnica nakladati na odprte vozove. Blago za Trst prosto luko juž. in Trst prosto luko c. kr. državne železnice se sprejema kakor doslej.

— **V Kranj** so včeraj pripeljali tri nove zvonove Pavlarjevi okoliščini konji za rožni-venško cerkev. Zvonovi tehtajo 2007 kilogramov in imajo glasove: es, g, b. Čuje se, da bodo tvorili harmonijo z zvonovi v župni cerkvi, kar bo nekaj krasnega. Zapeli bodo drugi teden iz zvonika.

— **Smrt v tujini.** V Hughes Ind Terr je umrl Slovenec Ciril Robida, doma iz Braslovca na Štajerskem. — V Clevelandu je umrl F. Trček, doma iz Črne vasi pri Ljubljani. — Iz Marise III v Ameriki poročajo: Tukaj je ponesrečil rojak Jakob Rojc, doma iz Cerkna na Gorenjskem. Uposlen je bil pri T. M. Meek Coal Co., kjer je prižigal nabasane mine. V istem trenutku, ko je zažgal vrvi, ni mogel hitro uteči; v glavo mu je priletel kos premoga, ki mu jo je popolnoma zdrobil. — **Furlanija pod vodo.** Razni kraji v Furlaniji so bili te dni vsled nalivov pod vodo. Reke so izstopile. Napravila so se velika jezera. V Mascoli so bile v petek hiše pol metra pod vodo. Živino so s težavo rešili. Tudi Cer- vinjan je bil preplavljen.

— **»Nemški Dom« v Trstu** nameravajo zgraditi Nemci in so poslali za nabiranje dar-rov oklice po vseh nemških krajih.

— **Skraino neugodna poročila iz Argenti- nije.** Iz vseh krajev Amerike, zlasti pa iz Ar- gentinije, prihajajo zadnje čase vedno ne- ugodnejša poročila. Slabe letine riža in poseb- no še komercialna kriza, vsled katere je bilo namah na tisoče delavskih moči odveč, so povzročile, da je postal položaj priselnicov v Argentiniji skrajno žalosten, da celo narav- nost obupen. To se razvidi že iz dejstva, da je bilo lanske leto v prvih petih mesecih 102.420 priselnicov, med tem ko jih je bilo letos v istem času samo 77.000 in še od teh se je vrnilo 40.000 nazaj v Evropo, ko so izpre- videli, da jim v Argentiniji ni obstanka. V do- movino pa bi se jih vrnilo še mnogo več, ko bi imeli dovolj sredstev. V Evropi so brez- vestni agntje tem ljudem obetali po 11 kron mezde na dan, tam pa so morali delati za po- lovico tega zneska ali pa še za manj; in pri tem pa so morali biti še veseli, da so sploh dobili delo, da so se le preživili. Ravno tako slabe razmere kakor za delavce, so tudi za koloniste, ki morajo imeti še znaten kapital — kakih 14.000 kron — če si hočejo kupiti pri- meren kos zemlje za svojo kmetijo, kajti zad- ni čas je cena rodovitni zemlji zelo poskočila; po vrhu pa ti naselbniki težko spečajo za denar svoje pridelke in jih morajo često pro- dajati agentom za nizko, slepo ceno.

— **Nesrečen strel.** V Celovcu je umrl trg. pomočnik Rustler, katerega je po nesreči ob- stretil natakarski vajenec Reiter.

— **Kriza v Ameriki končana?** Buffalo, N. Y. Snow Steam Pump Works je zopet pričela z delom in sedaj se dela z vso silo. Ravnatelj- stvo te tovarne zatrjuje, da se je finančni po- ložaj tako poboljšal, da je družba v stanju delati kakor pred krizo. Nad tisoč delavcev je v tej tovarni dobilo zopet delo. — St. Johns- bury, Va., E. & T. Fairbanks Scale Compa- ny, pri kateri dela 1300 delavcev, katerim so pred 14 dnevi skrajšali dnevni delavni čas na pet ur, je zopet uvedla osemurni dnevni delav- ni čas. — Troy, N. Y. Obrt pletenin obeta kar najugodnejšo sezono in do 1. januarja se bode prav gotovo pričelo v vseh tovarnah z delom. V tovarni Victor bodo v kratkem pričeli tudi ponoči z delom, ker imajo toliko naročil. Yale Textile Company je morala naročiti noveveč- je stroje, da se tako več izdeli, kajti nova na- ročila prihajajo dnevno. Tudi v vseh drugih tovarnah se nepestano dela. — Washington, 26. nov. V sredo se zopet prične z delom v vseh rafinerijah in plavžih, ki so last Republic Iron & Steel Company v Valleyu, kakor tudi v vseh tovarnah Brown-Bonella.

— **Čenjenim »Domoljubovim« poverje- nikom,** ki prejemajo po več iztisov lista na svoj naslov, smo priložili 50. številki »Domol- juba« pole za nabiranje »Domoljubovih« na- ročnikov za prihodnje leto. V polo s črnim ti- skom se bodo vpisavala imena skupnih, to je

takih naročnikov, ki prejemajo in plačujejo list pri poverjeniku-nabiravcu, naj si bodo stari ali novi naročniki. To polo **shrani nabi- ratelj sam,** da more vanjo zapisovati svoje beležke glede naročanja in plačevanja »Domoljuba«. Nekaterim gospodom smo poslali dve ali tri pole vložnice, da si lahko napravijo sešitke. Kdor bi rabil morda še več takih vložnih pol, naj to izvoli sporočiti po dopisnici. — V drugo polo z rdečim tiskom pa se zapi- šejo imena novih naročnikov, ki žele preje- mali list po pošti naravnost na svoje ime. Naročniki, ki ga že prejemajo, naj se v te pole **nlikar ne vpíšejo,** ker te ima upravištvo »Domoljuba« že zapisane in bodo list redno prejemali naprej, ako pravočasno, zanesljivo pa vsaj do konca februarja prihodnjega leta, pošljejo naročnino po položnici. Kdor bi vpi- sal na nabiralne pole tudi dosedanje naroč- niki, bi nam provzročil veliko dela in morda tudi zmešnjav. — Nabiralne pole so torej le za **nove posameznike ali pa za skupne odje- nalce,** seveda vsaka zase. — Pole z novimi posameznimi naročniki naj nam cenjeni nabi- ralci (poverjeniki) pošljejo takoj, ko so zapi- sal nanje imena vseh onih, ki žele imeti z novim letom svojega »Domoljuba«.

Štajerske novice.

§ **Pri občinskih volitvah v Trbovljah** so bili izvoljeni vsi kompromisni kandidati. Ta- ko je v odboru sedaj 8 Nemcev, 15 Slovencev, 1 socialni demokrat. Županska volitev se vrši v kratkem. Izmed 706 upravičencev se je udeležilo volitve 327. Najmanj glasov je dobil Roš, ki pa ne bo več voljen županom.

§ **Duhovske novice.** Č. g. Ivan Ogradi je prestavljen k Sv. Jakobu v Slovenske gorice; č. g. Jakob Rabuza k Sv. Barbari v Halozah.

§ **Samoumor vojaka.** Ustrelil se je več- raj jutraj v celjski infanterijski vojašnici prostak Janez Arcan, doma iz Ljubečne pri Celju. Iz častniških krogov se zatrjuje, da so vzrok samomora rodbinske razmere nesreč- neža. — Od drugih strani pa širijo vesti o šikaniranju nekega narednika.

Ljubljanske novice.

lj **Predavanje in razstava slik.** V soboto, dne 14. t. m., se vrši, kakor že omenjeno, poučno-zabavni večer »Slovenskega planin- skega društva«, na katerem bo predaval član gospod dr. Ant. Švigelj. Ta večer bo tudi razstava slik društvenih amater-fotografov. Tekmovalci so poslali obilo krasnih slik v to razstavo. — Začetek ob 8. uri zvečer v re- stavraciji »Narodnega doma«.

lj **Semenj in cena živine.** Dne 11. t. m. je bilo na tedenski sejm prignanih 63 volov, 117 krav in telet, skupaj 180 glav. Kupčija je bila prav dobra, ker so prišli na trg Moravci. Cene goveji živini so bile 56 h do 64 h kg živa vaga.

lj **Prisiljenca pobegnili.** Od dela na južni železnici sta pobegnili dne 9. t. m. prisiljenca 25-letni Franc Tomšič in 49-letni Alojzij Von- čina. Prvi je doma iz Šmartnega pri Litiji, drugi pa iz Idrije.

lj **Hud Trnovčan** je premogarski hlapec, 22-letni Franc Vidmar. Ko je predvčerajšnjim prodal v mestu za svojega gospodarja za 10 kron premoga, je mesto da bi bil oddal denar gospodarju, postavil konja v hlev in odšel v gostilno, kjer si je naročil za večerjo mastno pečenko. Ko je Vidmar obiral pečenko z naj- večjo slastjo, ga je zalotil gospodar in mu od- kritosrčno povedal, da ni nikakor voljan pla- čevati za svojega hlapca take večerje, ki bi moglo končno stala celih 10 kron, je Vid- marja to tako razburilo, da je postal rabijaten in so morali poklicati policijskega stražnika. Ko je ta došel, ga je opsoval in vrgel na tla. Konec je napravil šele »zeleni« voz, kateri je hudega »Trnovčana« odpeljal v varno za- vetje.

lj **Iz Amerike** se je včeraj pripeljalo na Južni kolodvor 425 Hrvatov in Slovencev.

lj **Napadla sta** v nedeljo ponoči na Mesar- ski stezi dva domobranska vojaka mesarskega pomočnika Jakoba Vertiča in ga pretepla. Vzela sta mu tudi 12 kron vreden klobuk. To pa ni v zvezi s kakim roparskim napadom, ker je bil le navaden pretep.

lj **Izsedila se** je slaboumna Marija Stirne iz Kočevja, o kateri smo pred kratkim poro- čali, da je pobegnila iz svoje domovne občine.

Razne stvari.

Bojkot mesa. Z Dunaja poročajo: Več tisoč državnih in privatnih uradnikov je skle- nilo, da ne bodo skozi dva tedna kupovali mesa. S tem hočejo protestirati proti pretira- nim cenam mesa. Ta bojkot je pričel v nedeljo.

Pomanjkanje učiteljev na Filipinih. Iz Wa- schingtona poročajo: Prihodnje leto bode po- trebovala vlada na Filipinih nad 300 novih učiteljev, kajti toliko jih še primanjkuje, da se izpopolni število 1000, katero je predpisa- na za tamošnje šole z angleškim jezikom. Po- sebne skušnje za te učitelje se bodo vršile o božičnih počitnicah in sicer pred zvezi- no komisijo za civilno službo. Prvotna plača bo- de znašala 1200 dolarjev na leto.

Izgredi kmetov. V Petrelli na Laškem je 500 kmetov naskočilo magistrat in ga hotelo zažgati. Orožniki so morali pobegniti pred različenim množico v neko hišo, v kateri so se zabarikadirali. Množica je magistrat bom- bardirala s kamenjem. Vojaštvo je šele rešilo orožnike iz opasnega položaja. Kmete je raz- burila uvedba nekega novega davka.

Iz stanovanj nameravajo vreči v Napolju 4500 ubogih rodbin, ki niso že mesec plačali najemnine. Da preprečijo morebitni odpor, pomnože napoljsko vojaštvo za 10.000 mož.

Odkrite tatvine na železniški postaji Oderfurt. Policija je prišla nekega Prohasko in še 13 drugih železniških uslužbencev, ki so na postaji Oderfurt kradli.

— **Nenadoma je umrl** vsled srčne kapi na hodniku zagrebškega semenišča profesor Nikolaj Mohr.

Telefonska in brzojavna poročila.

DRŽAVNI ZBOR.

Dunaj, 12. dec. Danes državna zbornica nadaljuje debato o meritorni vsebini nagod- bene predloge. Posl. Luksch je danes govoril proti nagodbi, češ, da ne izpolni znane želje agrarcev. Mogoče je, da zbornica še danes konča generalno debato, gotovo pa do jutri opoldne. Kakor so sedaj razmere, bo nagodba do ponedeljka sprejeta; nato sledi belokranj- ska železnica, proračunski provizorij in vo- litve v delegacijo. Delegaciji se sestaneta dne 20. t. m., da rešite proračunski provizorij, na- kar zopet zborujete po božičnih praznikih. Meseca februarja bodo zborovali deželni zbori.

MANIFESTACIJA ZA SPLOŠNO VOLIVNO PRAVICO.

Zagreb, 12. dec. Manifestacija za splošno volivno pravico je bila danes dopoldne v Za- grebu divna. Navzočih je bilo do 15.000 ljudi pod 10 barjaki. Najprej je korakal mimo sa- bora eno uro veličastni sprevod hrv. kršćan- skih socialcev. Kršćansko-socialno delavstvo je pevalo pred zbornico »Lepa naša domo- vina«. V izprevodu so manifestantje nosili na- pise: »Mi hočemo prosto Hrvatsko!« »Vun s splošno volivno pravico!« Nato je sledil spre- vod socialnih demokratov. Policija peš in na konjih je vzdrževala red. Zaprte so bile vse trgovine, kavarne in tiskarne.

HRVAŠKI SABOR RAZPUŠČEN.

Zagreb, 12. decembra. Za današnjo sejo hrvaškega sabora so bile izvršene velike pri- prave. Vsa vojaška posadka je bila pripravljena. Trg pred saborom je zaprla policija in je pustila skozi kordon le manifestacijski izpre- vod in osebe, ki so imele legitimacijske listke. Na saborovem hodniku je bilo davno pred otvoritvijo sabora jako živahno. Ob pol 10. uri dopoldne je prišla v sabor deputacija kršćan- skih socialcev pod vodstvom poslanca Star- čevićeve stranke prava Zatluka, ki je izro- čila predsedniku sabora Medakoviću spome- nico za splošno in enako volivno pravico. Me- daković je odgovoril, da bo storil kar bo v njegovi moči, in da bo izrečene želje izročil saboru. Ob pol 11. uri je došla deputacija so- cialnih demokratov, katero so vodili k pred- sedniku poslanci dr. Vladimir Frank, dr. Lor- ković in Vinković. Dr. Lorković je v imenu deputacije nagovoril predsednika Medakovi- ča. Kmalu nato se je pričela seja hrvaškega sabora. Ko je stopil ban Rakodczay v zbor- nico, zagromeli so mu nasproti bučni »Fej!« in »Abzug!«-klici. Poslanci so vprek kričali: »Abzug ban!« »Proč za Mažari!« Starčevićanci so klicali: »Doli z nagodbo!« »Doli z Ogr- sko!« Vrišč je bil strahovit. Predsednik Me- daković ni mogel napraviti miru. V nepopis- nem hrupu se ni slišalo niti ene predsedni- kove besede. Ropot je bil vedno strašnejši. Ko je nekoliko nastal mir, je bil prečitan kra- ljev reskript, ki naznanja imenovanje novega bana Rakodczaya. Reskript ni bil naslovljen na sabor, ampak na novega bana. Prečitanje reskripta je spremljalo zopet bučno kričanje: »Abzug Mažari!« »Abzug Košut!« Vedno huiši je bil vrišč, v katerem je bil prečitan nujni predlog, naj se obtoži prejšnjo Pejačevićevo vlado. Poslanci so razburjeni planili s sede- žev in vpili: »Doli z Mažari!« »Doli s Košu- tom!« »Abzug ban!« »Vun z banom!« V tem trenutku ban mirno vstane, potegne iz suknje listino in jo izroči predsedniku. Vsled hrupa ki je sledil temu prizoru, je predsednik mor- ral sejo prekiniti. Ko je nekoliko nastal mir, naznanil je predsednik, da je hrvaški sabor razpuščen. Poslanci so kričali, hrup je bil ne- popisen. Ban je mirno zapustil zborovalnico.

Zagreb, 12. dec. Po mestu je popoln mir. Kavalerijske patrulje jahajo po cestah.

VAŽNA RAZSODBA DRŽAVNEGA SO- DIŠČA.

Dunaj, 12. dec. Državno sodišče je raz- sodilo, da mimogredoča ubožna občinska pod- pora še ne izključuje volivne pravice.

2784 3—1

Dražbeni oklic.

Na prostovoljni dražbi, dovoljeni vsled prošnje trnovske farne cerkve v Ljubljani, kot dedinje zamrle Marije Kopač v Ljubljani, Cerkvene ulice št. 9, se bosta prodali **dne 17. decembra 1907** ob 9. uri dopoldne v pisarni **Aleksandra Hudo- vernika**, c. kr. notarja v Ljubljani kot sodnega komisarja in zapuščino **Marije Kopač** spadajoči

posestvi

1. pod vlož. št. 11 k. o. Trnovsko predmestje, obstoječi iz parcele št. 39, hiša št. 9 v Cerkvenih ulicah, s hlevom in drvarnico, ter parcele št. 12, vrt. Vzklicna cena 4345 K.
2. pod vlož. št. 758 iste katastralne občine, obstoječe iz njive parc. št. 1080/95; vzklicna cena 500 K.

Ponudniki so vezani s ponudbo takoj, prodajalka pa še le po odobrenju upravi- teljstva cerkvenega premoženja odnosno nadzorstvene oblasti.

Vsak ponudnik ima položiti v roke sodnega komisarja kot varščino pred začetkom dražbe glede prvega posestva znesek 435 K, glede drugega posestva znesek 50 K.

Natančnejši dražbeni pogoji in druga pojasnila se poizvedo v pisarni **Aleksandra Hudovernika**, c. kr. notarja v Ljubljani.

C. kr. okrajno sodišče v Ljubljani, oddelek I.,

dne 11. decembra 1907.

Odgovorni urednik: Ivan Stefe.

PROTI VSEENEMŠKI AGITACIJI.

Dunaj, 12. dec. Italijanski poslanci so in- terpelirali vlado zaradi nemških agitatorjev, ki silijo v Trentin in zanašajo tja nacionalne prepire.

STAVKA V TRSTU.

Trst, 12. dec. V splošnih skladiščih je bilo včeraj naloženih in zloženih 334 vagonov bla- ga. Tudi v raznih drugih skladiščih so začeli delati. Tajnik zveze delodajavcev, Cimatori, čuti potrebo izjavljati, da ni nikomur ponujal slovenskih delavcev. V podjetjih za odpravo blaga dela samo 72 stalnih in 163 nestalnih težakov. Navadno dela 1900 težakov.

BORIS SARAFOV USTRELJEN.

Sofija, 12. dec. Danes ponoči je bil tu ustreljen znani vodja makedonskih ustašev, Boris Sarafov, ko je spremljal svojega prija- telja Gavranova skozi vrata. Tudi Gavranov je ustreljen. Morilec je neki vodja ustašev Pe- nica. Domneva se, da je izvršil umor iz oseb- nega sovraštva, nekateri pa trdijo, da je bil Penica podkupljen od Turkov.

ITALIJA IN RUSIJA.

Rim, 12. dec. Predlog Broškatičev, da se pošlje 82 bivšim poslancem druge ruske dume, ki so zaprti, pozdrav kot hrabrim borivcem za svobodo, je bil z odobravanjem sprejet. Min. predsednik Giolitti je pristavil, da želi Italija najboljših odnošajev do ruske vlade.

ŽITNE CENE

Budimpešta 12. decembra,
Pšenica za april 13.35
Pšenica za oktober 11.32
Rž za april 12.48
Koruzi za maj 7.51
Oves za april 8.62
Efektiv: 10 višje.

Najboljša prilika
za
božični nakup
po globoko znižani ceni
priporoča **konfektorska**
trgovina za gospode,
dame, dečke in deklice.
A. Lukić
Pred škofijo šte. 19.
2397 23

Kri tvorijo in krepijo
Železnate kroglice s čokolado prevlečene,
atar v vratu in kašelj odpravijo slad-
korčki Mentholovi in ribje olje, naj-
boljše medicinalno, à K 1.50 iz 2723 8—1
lekarne pri „zlatem orlu“,
Mr. Ph. Mardetschlager, kemik
v Ljubljani, Jurčičev trg
„ nasproti čevljarskemu mostu. „
Tudi po pošti se naroči.

Železniška Roskopf 7 kron

Moja originalna „Železniška Roskopf“
anker-remontir ura ima 32urno, s stek om krilo
kolesje v rubinovitih kamenih, cifernica iz
emalja, dobro proti prahu zaprto, pravo nikla-
sto pokrovje, šarniri pokrov, patenini „vul-
ga“ za urno pero, da ne poči. Vsaka ura ima kom-
pasovo reguliranje in gre na minuto natanko
pri vsakem vremenu. Prodali smo c. kr. držav-
nim železnicam že nad 10.000 komadov v polno
zadovoljstvo.
Brez sekundnega kazalca . komad K 7.—
S sekundnim kazalcem K 8.—
3 leta pisane garancije. — Pošlji po povzeto
Max Böhnell, Dunaj,
IV., Margaretenstrasse 27.
Sodn. zapr. strokovnjak in ocenjevalec.
Zabijanje cenil s 5000 podobami zastoj in
franko. 2362 10—1

A I 492/7
16

Državni zbor.

Dunaj, 11. dec.

Cenejši sladkor.

Sinoči in danes pred zbornično sejo se je proračunski odsek posvetoval o vladnem načrtu zakona, s katerim naj bi se znižal sladkorni davek. Kakor navadno, je bilo tudi pri tej priliki mnogo več govorjenja, nego je potrebno. Eden pove neko novo misel, takoj se oglasijo trije, da jo z drugimi besedami prežvekujejo. Še ostudnejše pa je tek-movanje za takozvani »ljudski blagor« tudi tedaj, ako so govori namenjeni le za časnike. Tako je vlada predlagala, naj se najprvo sladkorni davek zniža za 6 kron, pozneje v dveh rokih še za 6 kron. Pa se oglašijo poslanci v zbornici s predlogom, naj se sladkorni davek zniža takoj za 12 kron. To je premalo, misli si boljši prijatelj ljudstva, in zahteva, naj se sladkorni davek zniža takoj za 18 kron. Čudno, da se ni oglašil največji prijatelj ljudstva in predlagal, da se sploh odpravi sladkorni davek. In če drugi poslanci takoj ne podpro s svojimi glasovi popularnosti tega ljudskega prijatelja, ozmerja jih z »izdajavci in oderuhi ljudstva.« Tako so se danes hudovali v odseku soc. demokratije, ker je večina dva njihova predloga odklonila, ter sklenila, naj se s 1. septembrom leta 1908 sladkorni davek zniža za 8 kron, kar bo do leta znašalo okroglo 28 milijonov kron.

Posebno živahna pa je bila razprava o § 2., s katerim se pobašča vlada, da z denarnimi globami kaznuje sladkorne industrije in trgovce, ki bi ne znižali cene sladkorja, ampak sami dobiček vtaknili v žep. Tudi nejuristu se v istini čuden zdi ta paragraf po obliki in vsebini. Vlada hoče na noge stopiti sladkornim kartelom ter jih kaznovati, če sladkorju cene ne znižajo za osem kron. Posebna strokovna komisija pa naj določi v vsakem slučaju, ali in v koliki meri se je trgovec pregrešil proti § 2. Večina je bila mnenja, naj vlada preloži potreben načrt zakona proti zlorabi raznih kartelov. Konečno pa je le obveljal vladni načrt z resolucijo, ki naroča vladi, naj predloži načrt zakona o kartelih.

Agrarna zveza.

Vsporedno je danes zborovala prosta agrarna zveza pod predsedstvom poslanca Povšeta. V prvi vrsti se je posvetovalo o znižanju sladkornega davka. Razni govorniki so naglašali, da konsumentje osobito pa mali kmetje ne bodo imeli nobenega dobička, pač pa sladkorni baroni in veliki trgovci. Ako pa glasujejo za znižanje sladkornega davka, storé to s pogojem, da vlada preklic prepoved o rajonih sladkorne pese, ki je kmetom škodljiva. Dalje je bil razgovor o vprašanju, kako bi se izboljšale deželne finance, in o nasvetu, da se izpremeni vodopravni zakon na korist kmečkemu prebivalstvu. Posvetovanja še niso končana.

Drugo branje pogodbe.

Danes je zbornica nadaljevala drugo branje pogodbe. Zanimanje je jako hladno, ker pogodba je zagotovljena in so vsi govori sedaj boljše ali slabše kritike le govorniške vaje brez najmanjšega vpliva na usodo pogodbe. Toda stranke hočejo in morajo izgovoriti svoja mnenja in sodbe, ki veljajo pro futuro — za bodočnost. — Bilo bi sicer zanimivo, s kratkimi potezami naslikati posamezne govornike ter označiti glavne misli. Toda, prvič so pretni predali našega lista za popolno sliko vsakdanjih obravnav; drugič pa se težko dobi človek, ki bi osem ali še več ur posedel pri vseh govornikih ter vlekel na uho, kar se je pametnega in tudi nespametnega rodilo v njihovih možganih.

Zanimivo in zabavno pa je vedno poslušati vpokojenega dvornega svetnika Kurando. Možiček, nizke suhe postave, gibčen kakor vrtavka, govori kot pristen žid z rokami in nogami, toda vedno dostojno in zmerno. Smeh pa vzbuja nehoté ko reaguje na razne medklice hudomušnih poslancev. Nabena zabava v gledališču ne razvedri človeka tako, kakor Kurandov govor.

Za Kurando je govoril Schönererjanec Iro seveda proti pogodbi ter je predlagal, naj se pogodba vrne odseku. To je bila neslana šala, ker zbožnati so morali večino poslancev v zbornico k glasovanju, dočim se je Iro z Malikom imenitno odtegnil glasovanju, kar je vzbudilo precej smeha.

Bivši žel. minister Wittek je stvarno zagovarjal pogodbo z gospodarskega stališča. Soc. demokrat dr. Soukup je bilčal mažarski šovinizem proti Slovakom in ostalim nemažarskim narodnostim. Nadalje so govorili Špaček, Wassilko, knez Auersperg in dr. Benkovič.

On govori jako obširno in temeljito v okviru programa »Kmečke zveze« za Spod. Štajersko. Najpreje pobija očitke, da je »K. z.« načeloma proti vsaki novi pogodbi z Ogrri. To ni res, marveč naglašalo se je vedno, da si najprvo ogledamo pogodbo in se potem odločimo. Nova pogodba pa je taka, da moramo z mirnim srcem glasovati za njo. Trgovska bilanca naša je aktivna tudi v razmerju do Ogrske, pa tudi druga vprašanja so v tej pogodbi ugodnejše rešena za Avstrijo, nego sploh kedaj preje. To velja v prvi vrsti o žel. tarifih in veterinarjih naredbah. Dr. Benkovič posebno obširno odgovarja na razne napade domačih političnih nasprotnikov. Tako se je izjavil poslanec Roblek, da je pogodba nesreča za kmeta. To more trdit mož, ki ali ni dobro proučil pogodbe ali pa ne pozna kmečkih razmer na Spod. Štajerskem.

Vzemimo ravno les, katerega se toliko ravno s Štajerskega proda na Ogrsko. In to velja tudi o pivu. Obširno govori dalje o vzrokih izseljevanja ter konečno pozivlja vlado, naj se takoj loti narodnostnega vprašanja. Ako se posreči narodna sprava, oziroma izvrši v drž. tem. zakonu zajamčena narodna ravnopravnost, potem bode mogoče čez deset let Mažarom narekovati pogodbo ali pa s sigurnim uspehom pričeti gospodarski boj z Ogrri. (Govorniku živahno pritrujejo ter ob koncu mnogi čestitajo.)

Dr. Benkovič je polovico svojega govora govoril v slovenskem jeziku; stenografoval je gospod dr. Skaberne iz naučnega ministristva. Govor objavimo po zapisniku.

Nadaljni govorniki.

Po Benkoviču izjavi italijanski poslanec Delugan, da glasuje njegova stranka za pogodbo. Predlaga resolucijo, da naj se zbornici kmalu predlože nove postavbe o obrambi izseljencev, kar soglasno obvelja.

Seja se zaključila ob deveti uri. Jutri ob 11. uri dopoldne seja.

Predlogi goriškega poslanca Fona.

Goriški poslanec Fon in tovariši so danes vložili naslednje predloge:

1. Izboljšajo naj se razmere kolonov na Goriškem;
2. državni slugi s certifikati naj se uvrsté v višji razred, ki odgovarja službenim letom pri vojaštvu ali orožništvu;
3. iz državnih sredstev naj se izdatneje kmečkim posestnikom delé umetna gnojila.

Predlogi poslanca Gostinčarja.

Poslanec Gostinčar je vložil interpelacijo na notranjega ministra zaradi surovega postopanja in neopravičenega kaznovanja cestarjev, ter da se tem izplača dosedaj navadna zimska doklada na Krasu.

Vložil je tudi peticojo sprejeto na shodu v Preski zaradi starostnega zavarovanja delavcev in peticojo društva babic, za ureditev njihovih razmer.

Poslanca Korošec in Žitnik sta v proračunskem odseku zahtevala, da pride Gostinčarjev predlog kakor najpreje mogoče v razpravo, kar je odsek vzel na znanje.

Finančni minister pri cesarju.

Finančni minister je poročal danes cesarju o raznih zadevah svojega resorta, medtem tudi o znižanju sladkornega davka. Cesar je bil z ministrom jako milostljiv. Med poslanci se govori, da je cesar med avdienco večkrat izrazil svoje veselje in zadovoljnost, ker se je zbornica v pretežni večini izjavila za posvetovanje o pogodbi. Cesar je ob tej priliki tudi odločno izjavil, da ne sprejme demisijske Korytowskega, ki jo je vložil.

Gospodarska zbornica in sladkorna predloga.

Gospodarska zbornica ne misli pritrditi § 2. sladkorne predloge v oni obliki, kakor ga morebiti sklene poslaniška zbornica, marveč ga izpremeni. Mislijo preosnovati sklep poslaniške zbornice tako, da se sladkorni davek zniža samo za 6 kron.

Podržavljenje železnic.

Z ozirom na zbornično delovanje se prično odločilna posvetovanja o podržavljenju šele po Novem letu.

Hranilnični davki.

»Državna zveza nemških hranilnic« je izročila po Chiariju in Pernerstorferju spomenico o izpremembi davkov in pristojbin hranilnic, ki morajo plačati na leto od svojih prihrankov 28% davka in pristojbin.

Razdelitev dela v zbornici.

Vodilni zbornični krogi sodijo, da reši zbornica pogodbo v ponedeljek ali torek. Zbornica mora rešiti prihodnji teden še začasni proračun in pa sladkorno predlogo, nakar izvoli delegacijo. Delegacije se snidejo 20. ali 21., da se konstituirajo in sklepajo o začasnem proračunu. Takoj po Novem letu se delegacije zopet snidejo in zborujejo do konca meseca januarja. Dasi skličejo nekaj deželnih zborov meseca februarja, le upajo, da rešijo veliki odseki nujne predloge pravočasno in da dobi zbornica, ko se zopet snide, pripravljen material. O nujnih predlogih se najbrže stranke medsebojno pogode. Državni zbor bo nato zboroval do konca maja, da poleti lahko zborujejo deželni zbori.

Odbor nemške devetorice se je posvetoval o kalendariju za prvo zbornično zasedanje v l. 1908. Splošno se je naglašalo, da se mora rešiti proračun, kar se lahko izvede v mesecih marec, april in maj.

Poslovnikova izprememba in vprašanje o dietah.

Danes se je Beck posvetoval z načelniki strank o poslovnikovi izpremembi. Beck je izjavil, da se mora ob tej priliki urediti tudi vprašanje o dietah. Kakor govore, namerava Beck predlagati, da dobe poslanci namesto diet letni pavšalni znesek 7000 K.

Železniški zdravniki pri železniškem ministru.

Železniški zdravniki državnih železnic so vložili pri železniškem ministru prošnjo za ureditev svojih plačilnih in službenih razmer. Dr. Derschatta je obljubil, da hoče proučiti razmere in da hoče, kolikor mu je mogoče, vpoštevati želje zdravnikov.

Pergelt obolel.

Pergelt, poročevalec o nagodbi, je obolel. Vnelo se mu je uho. Ni gotovo, da poroča še nadalje o nagodbi. Ako Pergelt ne poroča,

prevzame poročilo načelnik pogodbenega odseka dr. Kramar.

Manifestacijski shod podružnice Ljubljana I. avstrijskega društva državnih slug.

Dne 8. t. m. se je zbralo v gostilniških prostorih hotela »Grazer« ob 3. uri popoldne čez 100 članov podružnice na manifestacijski shod.

Povabljeni so bili tudi gospodje državni poslanci. Po pozdravu načelnika podružnice vseh došlih tovarišev ter gospoda državnega poslanca Gostinčarja je bil izvoljen za predsednika shoda tovariš Hübscher, za podpredsednika Kosmač in zapisnikarjem Sternad. Predsednik Hübscher razloži pomen shoda kot demonstracijskega shoda vseh državnih slug proti obstrukcijskemu nastopanju državnega zbora, vsled česar trpe koristi stanu. Razlaga brezupno stanje in bedo državnih slug v obče in razmotriva nujnost zahtev uslužbenecv.

Nato podeli besedo tovarišu Marinko, ki izvaja sledeče: Vsled naklonjenosti naših vrlih zastopnikov se je sprožilo naše vprašanje tako daleč, da bi še ta mesec prišlo do razpravljanja v odseku in ker nam je večina zastopnikov naklonjena, bili bi dosegli tudi gotov uspeh. Politični zmay sedaj v podobi nagodbe z Ogrsko pa preti zatreti to našo nado in naš up. Vodstvo našega društva je še zadnji trenutek sklenilo, da se prepreči ta za nas uničujoči odlog ter skliče dne 10. t. m. na Dunaju velik demonstracijski shod. Pozvalo je vso organizacijo na delo, da se pridruži temu demonstrativnem nastopu. Treba je s to demonstracijo moč naše organizacije osvedočiti in je danes po vseh glavnih in okrožnih mestih zbrano zopet na tisoče tovarišev. Danes je treba pokazati, da smo po celi Avstriji v 40 do 50 mestih enakega mišljenja, enake zavednosti. Skleniti moramo resolucijo, ki se je sestavila, da se takoj predloži parlamentu in katero ima vseh 50 shodov po celi Avstriji skleniti. Resolucija se glasi:

Danes, dne 8. decembra 1907, v Ljubljani zborujoči, od državnih slug vsacega sloja posečeni občni shod državnih slug, se z izjavami vlade, katere so se povodom avdienc od raznih gospodov ministrov vodstvu našega društva izrazile, ne more zadovoljiti in zahteva, kljub vsej lojalnosti gospodov ministrov pri avdienci, jasna določila. Shod izrazi, da vzdržuje v vseh točkah na sklepih poslaniškega dneva državnih slug dne 14. in 15. septembra t. l. tudi znanprej nepogojno in pričakuje od visoke vlade zanesljivo, da ista po natančnem razmotrivanju od l. avstr. društva državnih slug predloženih predlogov visoki poslaniški zbornici tozadevne ugodne predloge stavi. Ravno tako pričakuje shod od gospodov poslancev, da se bodo isti z vsemi razpolagajočimi sredstvi za to zavzeli, da se vladni predlogi, zahtevajoči državne slug, čim preje vložijo in nemudoma veljavo zakona zadobe, ravno tako, da bodo ti vladni predlogi sklepom zadnjega odposlaniškega dneva državnih slug popolnoma slični, ker le na ti podlagi izdelani predlogi zamorejo izboljšanje neznosnih službenih razmer in obupnega gmotnega stanja državnih slug doseči. Konečno protestuje shod proti neopravičeni visocini cen vseh živil, potrebščin ter stanarin in pričakuje od vlade in državnega zbora, da naredi vendar enkrat konec tem kričnim razmeram. Obenem pa uvidi današnji shod, da je edino sredstvo, da se tem nujnim zahtevam pridobi uveljaviti v tem, da se držimo krepko naše organizacije v l. avstrijskem društvu državnih slug in da je dolžnost vsacega državnega sluga, se te združitve zvesto držati in po vsej moči razširjati.

Državni poslanec gospod Gostinčar, živahno pozdravljen (Gromoviti živio - klici), razvije svoje dosedanje delovanje v prid stanu in priznava zahteve istega kot popolnoma upravičene in potrebne. Povdarja, da je predlog za državne slug v najboljšem tiru in da bode on z vso močjo na to deloval, da se isti tudi nemudoma reši, kajti lamentacije finančnega ministra o pomanjkanju denarja so pač le prazne fraze; če je denar za častnike, mora biti tudi za državne slug vsaj toliko, da se zamorejo pošteno preživiti s svojim zaslužkom. (Živahno odobravanje.) — Dalje obljubi gospod državni poslanec Gostinčar, da bode še prihodnje dni vse ukrenil, da se spravijo predlogi državnih slug še pred novim letom v razpravljanje. Govornik spodbuja navzoče, da naj se čvrsto drže organizacije in obljubi, da bode tudi »Slov. klub« deloval v prid državnih slug, da še pred novim letom pridejo njih upravičene zahteve pred zbornico. (Živahno in dolgo odobravanje.) Neki tovariš razloži gospodu drž. poslancu posebno kritičen položaj cestarjev, kateri niso le popolnoma brezpravni in vsaki luti volji predstojnikov izpostavljeni, temveč se, ako se držejo pritožiti, še denarno kaznujejo ter navede g. poslancu tozadevne slučaje. Pri mesečni plači 60 kron odtegujejo se jim denarne kazni kar po 12 kron; vpraša g. posl. ako je voljen tozadevno nastopiti. Na razpolago so mu vnebovpijoči slučaji, v kojih so ti državne slug izpostavljeni najljutejšim kaznim ter so brez pravne moči. (Živahno ogorčenje.)

G. drž. pos. je vzel na znanje več tozadevnih poročil ter obljubil, se s stvarjo še pečati in dognati, da se takemu škandaloznemu

postopanju z ljudmi naredi konec. (Trajno odobravanje.) Nato prebere predsednik še pisma državnih poslancev g. dr. Žitnika in g. Hribarja, pismo tov. Rugale iz Logatca ter brzojavko dolenskih tovarišev s shoda v Rudolfovem, ki je tudi enoglasno sprejel resolucijo z zahtevo nujne rešitve upravičenih zahtev. Iz Hribarjevega pisma je bilo razvidno, da se ta poslanec nič kaj pogumno ne zavzema za težnje državnih slug. Resolucija je bila soglasno in z navdušenjem sprejeta. Na predlog tovariša Jegliča se je nabrala med navzočimi precejšna svota za vdo-vu umrlega tovariša Luka Romanowa v Lvo-vu, katera je bolna ter se nahaja s petero nepreskrbljenimi otroci v največji bedi. Tudi gospod drž. poslanec Gostinčar je prispeval blagodušno s svojim darom.

Najnovejša budilnica (Wecker)

s solnim zvonjenjem z bitjem K 6

Prva kvaliteta z maslinim kolešjem, bje ure in pol ure, zbudí z glasnim stolpovim zvonjenjem, lepo polirano okroglo leseno okvirje, bela ciferica iz stekla 10 cm v premeru, samo K 6.—, ista s ciferico, svetli ponoči, K 7.—, — 3 leta pisane garancije. Kar ne dopade, se dobi denar nazaj. Pošlje po povzetju

Max Böhmel, Dunaj
IV Margaretenstrasse 27,
Zahtevajte moj cenik s 5000 podobami zastoj in franko.

2963 10—1

Ugoden nakup ostankov 40 metrov

cefira, barhenta flanele, volnenih in drugih, perilnega blaga, lepih vzorcev v dolžini od 1 do 8 metrov pošilja po povzetju franko za 8 gld. 50 kr. slovita uvozna trrdka 2731 10—2

V. J. Havliček
v Podčbradih, Češko.

Najboljše in najmodernejše

KLOBUKE

v vseh oblikah in najbogatejši izbori po 1-20 gl. in višje v Ljubljani pri

C. J. HAMANN

Perje za postelje in puh

priporoča po najnižjih cenah

F. HITI, Pred škofijo 20.

Zunanja naročila se točno izvršujejo. 2401

Le najfinejše, posušene

kokosove orehe

brez drugih primesi uporabljajo »Ceres« tovarne za izdelovanje znane »Ceres« masti, katero pripravljajo v čistih aparatih.

Ceres mast

se rabi za praženje, kuhanje in pecivo,

Delniška družba „**ZDRUŽENIH PIVOVAREN**“ Žalec in Laško
 priporoča svoje **izborna pivo**. — Specialiteta: „**Salvator**“ (črno pivo a la monakovsko). —
 Zaloga Spodnja Siška (telefon št. 187).
 Pošiljatelj na dom sprejema restavracije „**Narodnega Doma**“ g. Kiržišnik (Telefon št. 82.)

Božična priložnostna prodaja.

Izredno znižane cene!

Nad 1000 komadov na novo došlih **ovratnikov** za dame, gospode, deklice in dečke 2751 12—4 od **3 gld.** višje.

Najbogatejša zaloga najfinjših damskih paletotov, zimskih ranglansov, stisnjenih in gladkih sielpeluche-jopic in kožuhov. koljerov. —

Največja izbira najfinjših oblek za gospode, zimskih sukenj, double paletotov, kožuhov. sako od **10 gld.** višje, kožuhov za mesto in potovanje. — **Krasna božična darila!**

Angleško skladišče oblek, O. Bernatovič
 Ljubljana, Mestni trg 5.

Slavnemu p. n. občinstvu v Ljubljani in na deželi si usojam javiti, da sem si nabavil **najnovejši**

voz za prevažanje pohištva

ter se priporočam za selitve in razne druge vožnje po najnižjih cenah.

Konečno priporočam svojo zalogo premoga in drv ter beležim velespoštovanjem

MARTIN LAMPERT, Ljubljana, Kolodvorske ulice.

Zahtevajte zastonj

in franko moj veliki, bogato ilustrirani glavni cenik z nad 3000 slikami vseh vrst ur, zlatih, srebrnih in aluminijastih, kakor tudi vseh vrst solidnih zlatin in srebrnin, godbenega orodja, jeklenega in usnjatega blaga po izvršnih tovarniških cenah.

Nikel remont. ura K 3—
 švic. izvir. „Roskopf“ pat. ura K 5—
 registr. „Adler Roskopf“ nikel remont. s alidno K 7—
 Goldin rem. ura „Luna“, kolese z dvojnimi plaščem K 8:50
 srebr. rem. ura „Oloria“ K 8:40
 „dvojni plašč“ K 12:50
 „oklep. verižica z rinfčo na pero in karab.“ 15 gr težka K 2:80
 „Luna“ kolesej K 10:50
 ura s kukevico K 9:50, budilka K 2:90, kuhinjska ura K 3—
 švacevaldska ura K 2:80

Za vsako uro 3letno pisмено jamstvo!

Nikak risko! Zamenja dovoljena, ali denar nazaj!
 Prva tovarna za ure **Hanna Konrad**, g. in kr. dvorni založnik v Mostu (Brüx) 654, Češko. 2315 1—4

Zahtevajte „Slovenca“ v vseh gostilnah! — **Zahtevajte „Slovenca“ na kolodvorih!**

2764—1

Prodaja se hiša

z enim stanovanjem, zraven klet in prostoren vrt, njiva in nekaj gozda v **Dolskem pod Ljubljano**.

Natančneje se izve pri **Ferd. Vodetu v Komendi**.

Berite!!

Prodam **hišo z gostilno in vrtom** na lepem prostoru v ljubljanskem predmestju v bližini dveh tovarn, jako pripravna tudi za trgovino. 2771 5—2

Kupna cena okoli **12.000 kron**, polovica ostane lahko vknjižena. Ponudbe na upravništvo „Slovenca“.

Važno za trgovce in žganjetoče.

Opozarjam p. n. trgovce, žganjetoče, kakor tudi gostilničarje na svojo veliko zalogo **esene, rumove kompozicije, razovratnih čajev, konjakov, malage, Laorimae Christi, finnega jamajskega ruma, pristne slivovke, brinjevca, tropinovca in pa vseh vrst likerjev.**

Ugodno je za vsakega odjemalca, ker razpošiljam vsako množino po isti ceni, kakor tvidke iz nemških krajev ter jamčim za najboljši uspeh vsake esence po priloženem navodilu. Neugajajoče blago sprejemem na svoje stroške nazaj. 2495 26—7

Za obila naročila se priporočam s spoštovanjem

Avgust Benigar

I. kranjska trgovina s čajem, rumom in esenci, Ljubljana, Šelenburgove ulice št. 3.

! Ponos!

vsake gospodinje je dobra kava, zato naj ne manjka v nobenem gospodinjstvu

Planinškove pražene kave.

Vsaka gospodinja, ki je le enkrat poskusila

Planinškovo praženo kavo

je kupila vedno, ker je ta kava vedno sveža in prašena, potem vročega zraka, skrbno izbrana nezdruživih in nezrelih sn. vedno enake kakovosti, najzdravnejša — zato **najcenejša**. Nobena gospodinja naj ne opusti vsaj enega poskusa. 2674 31

Prva ljubljanska velika žgalka kave

Dunajska cesta, nasproti kavarni „Evropa“.

lekarnar Piccoli, Ljubljana

Dunajska cesta (lekarna pri angelju)

opetovano odlikovan, priporoča nastobne preizkušene izdelke

Salmjakove pastile preizkušene, olajšujejo hripavost in kašelj, razkrajajo sliz. 1 škatljica stane 20 h, 11 škatljic stane 2 kroni.

„Antirrheumon“ najboljši, bolečino gaše sredstvo proti trganju in podobnim revmatičnim bolečinam. 1 steklenica stane 50 h.

Železnato vino vsebuje za slabokrvne in nervozne osebe, blede in slabotne otroke, lahko prebavljiv železnat izdelek. Ena politerska stekl. 2 kroni. Poštni zavoj s 3 steklenicami K 6:60 franko zaboj in poština.

Tinktura za želodec je želodec krepi, teku vzbujajoče, prebavo in odprtje telesa pospešujoče sredstvo. 1 steklenica 20 vin.

Narečila se točno izvrše proti povzetju.

Trgovina s klobuki in čevlji

Ivan Podlesnik ml.

Ljubljana, Stari trg števil. 10

priporoča svojo veliko zalogo najraznovrstnejših **klobukov, cilindrov in čepic**, kakor tudi najtrpežnejših **čevljev**. 2250 2

Potrošno obrtno gospodarsko društvo v Buzetu (Istra)

ima na prodaj 2724 2—2

več sto hektolitrov dobrega belega in črnega vina.

Kupci naj se obrnejo naravnost pismeno ali ustno do imenovanega društva.

Pristna vina! Zmerne cene!

Podružnica v Spljetu:

Delniška glavna: K 2.000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani, Stritarjeve ulice števil. 2

priporoča **promese na kreditne srečke** . . . K 18—, žreb. 2. jan., glavni dobitok K 300.000
 „ **srečke reg. Donave** K 10—, „ 2. jan., „ K 140.000
 „ **zem. kredit. srečke** K 5:50 „ 7. jan., „ K 100.000

Vse tri promese skupaj samo 32 kron.

Obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun od dne vloge do dne vzdiga po 4 1/2%, vloge na tekoči račun proti 30dnevni odpovedi po 5%.

Podružnica v Celovcu:

Rezervni fond: K 200.000.